

הרבי שנייצח את הקומוניסטים

”לא אותי בלבד גאל הקב”ה בי”ב תמוז, כי אם גם את כל מחבבי תורתנו הק’, שומרי מצוה, וגם את אשר בשם ישראל יכונה, כי כל איש ישראל (מבלי התחשב עם מצבו הפרטי בשמירת וקיום המצות) לבן תמים עם ה’ ותורתו”

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

פתח דבר

ב"ה

בנקודה האחת והיחידה דיחידו של עולם (מלשון העולם למעליותא, מבחי' "ישת חושך סתרו") כפי שמגלה את עצמו "בקרננו" ע"י "נביא אקים להם גו' כמוך", נשיא הדור ש"הוא הכל", "צדיק יסוד עולם" . . .

ויהי רצון שבעומדנו בשנת 'ז'פרצת' בגימטריא "ביאת משיח" - 70-1 שנה לבואו של הרבי - איש וביתו לחצי כדור התחתון, נראה כבר את הרבי מלך המשיח שיגאלנו, וכבר עכשיו מקבלים אנו מלכותו עלינו ובלשון החסידים בעידוד כ"ק הרבי בכבודו ובעצמו: יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

בברכת חג הגאולה

התאחדות החסידים לקבלת פני משיח

כפר חב"ד, ארה"ק

לרגל חגיגות חג הגאולה י"ב-י"ג תמוז, הננו מוציאים לאור את פרשת המאסר והגאולה כפי שנדפסה בלקוטי דיבורים ח"ה בסופו תחת הכותרת "יסוריו של הרבי מליובאוויטש".

כפתחה הבאנו מכתבים מכבוד קדושת הרבי שליט"א מליובאוויטש מלך המשיח שמתוכנן מובנת חשיבות ידיעת "פרשת היום", וכן מבואר מהותם ומעלתם של ימי חג הגאולה, והלימוד לזמננו זה בנוגע לשליחותנו הנפשית להאיר את העולם באור הקדושה, ע"י הפצת התורה והיהדות ומעיינות החסידות חוצה שתכליתם להחזיר ולגלות בכל פינה את אלופו של עולם, וכלשון קודשו בשירת שופטים ה'תנש"א: ". . . באופן שכל העולם, גם עולם מלשון העולם והסתר, עם כל פרטיו ופרטיו נעשה רשות היחיד חדור

פתיחה / מכתבי קודש

התורה והמצוה והפצתן, למרות הגזירות על זה שהיו שם אז במרום שיאן, ובחסדי ה' יצא בנצחון, שהרי אלה שאסרוהו הם ששיחררוהו,

ובלשון כ"ק מו"ח אדמו"ר (לחגיגת יב תמוז הראשונה) - **"לא אותי בלבד גאל הקב"ה ב"ב תמוז, כי אם גם את כל מחבבי תורתנו הק', שומרי מצוה, וגם את אשר בשם ישראל**

יכונה, כי כל איש ישראל (מבלי התחשב עם מצבו הפרטי בשמירתו וקיום המצות) לבו תמים עם ה' ותורתו", וכמחז"ל

עה"פ צדיק כתמר יפרא: מה התמרה הזו לבה מכון למעלה כך ישראל לבם מכון לאביהם שבשמים; ועוד אמרו: מה תמרה זו אין בה פסולת כו' כך הם ישראל אין בהם פסולת,

שלכן ימים הבאים אח"ז ימי סגולה הם לכל בני ובנות ישראל באשרם הם להוסיף בחיזוק "התורה והיהדות בכל אתר ואתר לפי עניינו" והפצתן הלך והוסיף הלך ואור,

ובפרט בהתבונן כאו"א אשר אם במדינה היא ובזמן ההוא ובתנאים ההם עשו ופעלו בחיזוק התורה והמצות והפצתן והצליחו ועד אשר גם עתה, לאחר כיובל שנים, רואים פירותיהן ופירי פירותיהן, כש"כ וק"ו ועל אחת כו"כ במדינות ובתנאים נוחים וטובים שלא בערך.

ויהי רצון שיעשה כל אחד ואחת מאתנו, בתוך כל אחב"י שליט"א, בכל האמור ומתוך שמחה (וממילא) בזריזות, וה' עוזר וכמשי"נ: ה' לעזרתי חושה, אלקים חושה לי עזרי גו' ה' אל תאחר.

בברכת הצלחה ולבשו"ט,

מ. שניאורסאהן

(אג"ק חכ"ו עמ' שלג)

יום סגולה זה, י"ג תמוז, ויום גאולת מו"ח אדמו"ר, שתקותי שכ' יודע פרשת היום, הרי מלמדנו שהשתדלות יהודי אחד אפילו, באם הוא בעד האמת הצדק והישר, ובתוקף המתאים לבלי חת מגזרות וחוקים של בני אדם, סוף סוף פועלת לפעולה ומצליחה.

. . חג הגאולה יב-יג תמוז שהשנה היא שנת ה"ה לגאולתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נבג"מ ז"ע ממאסרו, אשר כ' בטח יודע פרשת הימים ההם בזמן הזה. וככל ימי זכרון בחיי הכלל והפרט של היהודי תכליתם שיהיו נזכרים ונעשים, היינו שהזכרון יעורר את המעשה בפועל. והנקודה העקרית של חג גאולה זה היא - כמה גדול כוחו של יהודי אחד, אשר בהחלטה תקיפה ומסירות נפש אמתית לא רק שיכול ה' להחזיק מעמד נגד דיקטטורה ומשטר ענקי ועז, אלא גם ניצח במלחמתו מלחמתו ה' ועם סגולתו, ולא רק נצחון אישי אלא גם נצחון כללי אשר תוצאותיו ניכרים בעליל. ואף על פי אשר מי הוא זה אשר נשאו לבו להידמות לכ"ק אדמו"ר [נבג"מ] וכבוה המס"נ שלו בפרט - אבל לאידך הרי גם התנאים במדינות החפשיות שאנו פועלים בהם קלים הם שלא בערך, והנמשל מובן מק"ו ומגזירה בלתי שוה. ויהי רצון שכל אחד ואחד מאתנו ימלא את תפקידו שהעמיסה עליו ההשגחה העליונה יחד עם הכוחות הדרושים לכך.

(אג"ק חכ"ב עמ' רעא)

. . בבואנו מימי הגאולה י"ב-י"ג תמוז, גאולת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא ישראל ממאסרו במדינת מולדתו, שה' חבוש שם בעד עבודתו הגדולה והחזקה והרמה בחיזוק בדק

הרבי שניצח את הקומוניסטים

פרק א

הצ'קיסטים כורצים לביתו של הרבי ואוסרים אותו

היה זה ביום חמישי בלילה, 14 ביולי 1927, הרבי מליובאוויטש גר אז בלנינגרד באחת הדירות שבבית הגדול שהיה שייך בעבר למקורבו של הצאר, פלעכאנאו, הנמצא בקרן הרחובות פנטיליבסקאיה-מאכאוויצע.

הרבי סיים זה עתה שעות ה"חידות" שלו, כלומר קבלת חסידים שהיו באים אליו במאותיהם בבקשותיהם השונות.

לרבי היו שעות קבועות לכך, ובסיימו באותו ערב את ה"חידות", ישבו הוא, חתנו הרב שמריהו גוראריה ושתי בנותיו (השלישית לא היתה אז בבית) לשולחן לאכול.

הרבי מליובאוויטש היה עיף, הוא גם לא היה בקו הבריאות בסבלו ממחלה רצינית. לפתע צלצל פעמון הדלת.

"אלה הם שליחי הצ'קה" - אמר הרבי בקול בטוח, כאילו ידע מראש מי הם ה"אורחים" שיבואו אליו באישון לילה.

המסובים מסכיב לשולחן נפחדו מאד, ואילו הרבי הרגיע אותם. "מה שתהיה זהותם, ומה שתהיה מטרת ביקורם" - אמר הרבי - "אני סומך בשם יתברך, מה שברצונו, זה מה שיארע".

הדלת נפתחה ברעש ובהמולה, ובה הופיעו שני אברכים, לבושים ציבילית, בלווית מספר חיילים מזוינים מאחוריהם.

הרבי קלע למטרה, היו אלה סוכני הצ'קה, או "ג.פ.או.", כפי שנקראה אז הבולשת הסובייטית.

"נשלחנו מהג.פ.או." - הכריז ראשון הנכנסים, כנראה מנהיג קבוצת האורחים הבלתי קרואים. אברך גבה קומה, עונד משקפיים ופניו מביעים תקיפות אבל גם אינטליגנציה. "האם גר כאן יוסף יצחק שניאורסאהן, הידוע כרבי מליובאוויטש?"

"אם לא היו בידכם השם והכתובת, בודאי שלא הייתם באים לכאן, מדוע, איפוא, אתם שואלים?" - היתה תשובתו הקריה והמחושבת של הרבי.

"אינכם רוצים לענות?" - שאל השני, אברך נמוך קומה ושחרר.

"אינני יודע אם אני מחוייב לענות לכם, שכן אינני יודע, במה חטאתי שה'ג.פ.או.' תשלח אלי את נציגיה בשעה לא מתאימה כזו?" - ענה הרבי.

כנראה, שמתניותו (די האלטונג) של הרבי הוציאו את שני הצ'קיסטים משיווי משקלם. "שם" - ענה הראשון בכעס, בהתכוונו על "צ'קה" - "כבר ידובנו אתכם".

"כבר אמרתי לכם, שאין לי מה להעלים וממה לפחד" - ענה להם הרבי במתניות - "אך, אם אתם חושבים שהכנתם עבורי מלכודת, ובלבול של שקר, הריני סומך אז על השי"ת, שהוא יגן עלי כפי שהגן עלי תמיד".

הראשון מהסוכנים, ששמו היה נחמנסון, אברך יהודי, בנו של חסיד ליובאוויטשי, פקד על החיילים להתיצב ליד כל פתחי היציאה מהדירה וכן לשמור על החלונות.

השני מהסוכנים, ששמו היה לולאו, גם כן בן של חסיד ליובאוויטשי, התבונן בינתיים על דירתו של הרבי. "הרינו מודיעים לכם בזה שאתם נמצאים כבר תחת מאסר" - הודיע נחמנסון.

יללה פרצה בבית, בנותיו של הרבי בכו, אמו של הרבי, הרבנית הליובאוויטשית הזקנה, שישנה בחדר שני, התעוררה משנתה, נכנסה לחדרו של הרבי, וכשנודע לה מה שאירע - התנפלה על צווארי בנה.

הרבי הרגיע אותה ואת שאר בני הבית. הוא עצמו היה רציני, אך פניו לא הביעו שום סימן של פחד ויאוש. הוא רק דרש מסוכני הג.פ.או. שלא לעורר רעש ושלא לדבר בקול רם, כדי לא לעורר את הנכד, בנם הקטן של בתו וחתנו הרב גור אריה, שישן באחד החדרים הסמוכים.

"כעת נערוך חיפוש בבית" - אמר נחמנסון.

"אם אתם מחפשים כאן מסמכים מהפכניים - תתאכזבו" - ענה הרבי. "אין ברשותי שום דבר שיכול להצביע על

"שמעתם טפשות! עדיין מונחים לו בראשו דברים כאלה". אך הרבי עמד בתוקף על דרישתו ההחלטית, ולא היתה ברירה לנחמנסון אלא להרשות זאת לרבי.

מיד הוכנה חבילה בשביל הרבי שהכילה טלית ותפילין, לבנים ודברים שימושיים קטנים.

שוב פרצה לילה בבית. הרבי החל להיפרד מבני ביתו. כולם בכו, כולם היו חדורים בפחד נוראי. "בני, בני יקירי" - התיפחה הרבנית הזקנה. "אבא, אבא יקר" - בכו הבנות.

הרב גור אריה עמד קפוא, חדור צער וזעם. מי יכול היה לדעת איך ובמה יסתיים הענין. מאסר ב"שפלקה" היה בו משום סכנת מות. כמה מאסירי "שפלקה" זכו לראות את העולם חזרה?

הפחד והאימה מ"שפלקה" זו שררה לא רק בלנינגרד

אלא בכל מדינת רוסיה. ל"שפלקה" מובאים מדי לילה עשרות אסירים, אלה הנקראים "קונטר-ריבולוציונרים" כביכול, וכל שאר מתנגדי המשטר, אמיתיים ובלתי אמיתיים.

ב"שפלקה" זו

מוחזקים מאות אסירים, שם מבצעים עשרות ומאות גזרי דין. אדם הנלקח ל"שפלקה", יכול הוא להיות גם חף מפשע, עלול, במרבית הפעמים, שלא לצאת חי משם.

האם יכלו לדעת, אילו כוונות שפלות יש לצי"קה במאסרו של הרבי מליובאוויטש?

בשלוש שנות שהותו של הרבי מליובאוויטש בלנינגרד, עמד תחת השגחתה של הצי"קה. מול ביתו של הרבי, גר אחד מגדולי הצי"קה, ולא היה בכך משום סוד לאף אחד, שהושיבו אותו שם כדי להשגיח ולפקח על הרבי, ולא רק עליו, אלא גם על כל הבאים אליו.

והרבי הרי היה האישיות המרכזית בפעילות לחיזוק היהדות ולהפצת תורה בכל רוסיה הסובייטית.

למרות כוחם הרב ודרכי פעולתם הנלווית של היבסקים, כנציגיהם של הקומוניסטים היהודים והלא יהודים - לא יכלו להרוס את ישיבתו של הרבי, ולמנוע עבודת

התנגדותי כביכול למשטר הנוכחי, ובכלל אין לי שום עסק בפוליטיקה. פעילותי על שדה הדת ידועה לכל, אינני עושה שום דבר בלתי חוקי, לא חטאתי בשום דבר, אלא אם כן זייפתם עליה כנגדי".

נחמנסון ולולאו התקרבו לחדר ספרייתו הגדולה והמפורסמת של הרבי, האוצרת בתוכה כתיבי יד וספרים נדירים, יקרי המציאות, שנשמרו במשך הרבה דורות. הרבי עצר אותם בדרכם.

אם הם הולכים לחפש בספריה, רצה הרבי להיות נוכח בשעת מעשה ובעצמו להראות להם שאין שם שום דבר אנטי סובייטי. "ידים זרות, במיוחד אלו כשלכם, לא יגעו בכתבים ובספרים הקדושים" - היתה תגובתו התקיפה של הרבי.

אחרי חיפוש ארוך, נוכחו סוכני הצי"קה היבסקיים, שלא מצאו שום דבר שיכול להיחשב כ"טרף".

"התכווננו כעת ללכת אתנו" - היתה פקודתו הקרירה של נחמנסון אל הרבי. שוב פרצה לילה בבית. הבנות החלו לבקש רחמים אצל היבסקיים.

"אבינו חולה, הרפו ממנו" - טענו.

"אם כן מאסר, הרי זה בודאי בגלל בלבול של שקר, או סתם אי הבנה, החזיקו אותו תחת מאסר בית עד שתשתכנעו בזיופה של התלונה" - הציע תחנון של הרבי, הרב גור אריה.

נחמנסון ולולאו לא רצו לשמוע משום דבר, וגם איימו שאם ירבו בדיבורים - יאסרו את כולם.

בראותו שלא תהיה שום תועלת בטיעונים עם אנשי האבן היבסקים האלה, החל הרבי להתכונן ללכת אתם ל"שפלקה", בית הסוהר המפורסם והמאויים של הצי"קה בלנינגרד.

"עומד אני אבל על בקשה אחת, ובלעדה לא אזוו ממקומי" - העמיד הרבי את דרישתו - "אתם מוכרחים להרשות לי לקחת אתי טלית ותפילין". נחמנסון ולולאו הסתכלו אחד על השני, כאילו אמרו זה לזה:

הצ'קה יצא את הבית, אחרי שפעל שבני המשפחה יוכלו ללוות אותו, לפחות, למכונת, דבר שנחמסון לא רצה במשך זמן רב להרשות.

במכונת כבר מצא הרבי אסיר נוסף, אדם תרבותי, שישב מדוכא ועצוב, בידעו מה מחכה לו ב"שפלקה".

בני המשפחה של הרבי נשארו עומדים בפחד מות, בעקבם אחרי המכונת הנעלמת. כעבור כמה רגעים כבר היה הרבי ב"שפלקה". בית גדול, שדלתותיו ושעריו סגורים, נראה בחשכה של אחרי חצות הליל, מאיים ומייאש, בית שטני.

נחמנסון קפץ מהמכונת, רץ לעבר השער והחל לדפוק על הדלת. אף אחד לא ענה לו. נחמנסון החל לחרף נראה הדבר כאילו הכניסה ל"שפלקה" איננה קלה כל כך.

"אולי זו חתיכת עבודה של היבסקיים על חשבונם העצמי?" - היה רעיון משמח שהיה מוכרח לעבור במחשבתו של הרבי.

אך, השער נפתח מיד, ואחרי דין ודברים ארוך בין נחמנסון לבין אחד החיילים, דבר שהוכיח שעדיין לא היו מוכנים שם לקבלת האורח, הגיע האישור לכניסתו של הרבי ל"שפלקה". זה לא לקח זמן רב והרבי כבר היה ב"שפלקה" - הגיהנום של לינינגרד.

פרק ב

הרבי מליובאוויטש תועה בפרוודורי "שפלקה"

יכולים אנשים לחיות כל ימי חייהם ולא לסבול אלפית ממה שהרבי סבל באותו לילה ראשון בצ'קה, החל מהשעות הספורות במשרדי ה"שפלקה" עד לקבלת תא המאסר...

כששני הצ'קיסטים היהודים, נחמנסון ולולאו, מסרו את הרבי בידיו של אחד השומרים, הוביל אותו השומר לאורך פרוודור ארוך וחשוך, מואר במספר מועט של נורות, הנעלמים בחושך הסמיך.

בשני צדדיו של הפרוודור היו דלתות בלי שיעור, כולן נעולות, ולידי כל אחת מהן עומד שומר כשרובה בידו הימנית, חרב בידו השמאלית וכיוון תלוי על כתפו.

הלב נחרד (פֶּאָלְטַ אֵיין) מפחד, כשהולכים במקום חשוך כזה.

השומר הוביל את הרבי לקצה הפרוודור, הצביע על דלת פתוחה, ואמר: "היכנסו שם". באמרו זאת, הלך לו

הקודש של הרבי בחיזוק היהדות, גם לא על סמך החוקים הסובייטיים.

לכן לא היה גבול לכעסם של היבסקים כלפי הרבי, וכולם ידעו שהם היו מוכנים לאכול אותו חי. אף אחד לא היה נרעש לשמוע שהיבסקציה הכינה נגד הרבי עלילות מזויזפות של קונטר-ריבולוציה ולבצע בו פסק דין מות באמצע חשכת הלילה, כפי שעשו עם עשרות מנהיגים אחרים יהודים ולא יהודים.

אי לכך היה פחדה של המשפחה כל כך גדולה באותו לילה, ובמיוחד שהמאסר בא בפתאומיות כזו. אך, הרבי ניחם את כולם ובקשם להירגע ולהיות שקטים.

"סימנו על השם" - אמר להם הרבי. הרבי הודיע לסוכני הצ'קה, שאין ביכלתו ללכת רגלי ל"שפלקה".

"הריני חלש מדי, אני אחרי מחלה, ואגב הרי אין אני מבקר חפשי שם, אתם רוצים אותי ב"שפלקה" - הזמינו מכונת והסיעו אותי לשם" - אמר הרבי. ואכן כך נעשה הדבר, כאשר בינתיים ניתן לו להתוועד עם משפחתו עוד מספר רגעים.

אך, המכונת כבר עמדה ליד דלת הבית.

הרבי נפרד מבני משפחתו. חיילים מזויזנים הקיפו אותו מכל הצדדים. "קחו את החבילה!" - אמר נחמנסון לרבי כשראה שהוא משאיר אותה.

"את החבילה יקח אחד החיילים" - ענה הרבי - "האם הולך אני אליכם באורח חפשי?"

"אם כך תישאר החבילה בבית", - אמר נחמנסון.

"אך אני מסתמך על דברתכם, שאוכל להחזיק אצלי הטלית והתפילין שלי" - הזכיר לו הרבי.

נחמנסון ראה שהוא נפל בפח.

"טוב, אני אקח את החבילה" - אמר לולאו בהיתול - "אם אבי היה נושא חבילתו של אביכם - הרי אשא אני את החבילה שלכם". ולקח את החבילה בידיו.

הרבי הוציא את החבילה מידי, באמרו: "לא, אדוני, אם אביך נשא את החבילות של אבי, הרי זה כאשר אביך הלך לאן שאבי הלך או רצה ללכת, ואילו אתה רוצה לשאת את חבילתי כאשר אתה מכריח אותי ללכת לאן שאתה רוצה - זה לא יכול להיות אף פעם".

הרבי מסר את החבילה לאחד החיילים ויחד עם סוכני

אבל, כיצד אתם באים לאותו פרוודור? האם אתם קונטר - ריבולוציונר? היכן אסרו אתכם? האם מצאו אצלכם משהו?

- בביתי, בשעת אכילת סעודת ערבית, לא מצאו אצלי שום דבר חשוב.

אך - אמר הנכרי - דרך אותו פרוודור מובילים פושעים קשים ביותר, קונטר-ריבולוציונרים. אינכם אומרים את האמת. מן הסתם עשיתם את ה"עבודה האמיתית", בחינם לא היו מובילים אתכם דרך אותו פרוודור, אימרו את האמת, זעמליאק, אחרת יהיה יותר גרוע לכם. יש לנו היום שפע של אסירים קונטר-ריבולוציונרים.

- הרבי הבטיח לו שאמר לו את האמת. אך הנכרי התעקש שזה לא יכול להיות.

אתם אומרים שקר, זעמליאק, ועל אמירת שקר יכניסו אתכם בצינוק, הנכם פושע קשה אם הביאו אתכם דרך אותו פרוודור. הרבי הבין שהצ'קיסטים הובילו אותו דרך כניסה איזומה. ביתניים קראו לנכרי מאחד החדרים, וכשהוא הלך, צעד הרבי לחדר המשדר.

פרק ג

הרבי נופל בידים של חיות פרא

עשרות בחורות ישבו שם, עישנו וכתבו. הרבה אסירים ישבו וחיכו לתורם. אחת הבחורות הגישה לרבי שאלון וביקשה אותו לכתוב תשובותיו. ואילו הרבי אמר לה שלא ימלא את השאלון. והבחורה אמרה שהיא תעשה זאת עבורו. אחרי שכתבה את השם והכתובת, שאלה: מהו תוארכם?

- אורח נכבד לדורותיו - ענה הרבי.

לא קיים אצלנו יותר תואר כזה. מה עיסוקכם?

- אני לומד תורה, הלימוד האלקי - חסידות, ודיני הדת היהודית. דת, אלקות... - אמרה הבחורה לעצמה - זאת אינני יכולה לכתוב.

היא פנתה לאחד הפקידים הגבוהים שניגש מיד אליהם. הלז התבונן ברבי ואמר:

אסור לכם לשכוח היכן אתם נמצאים, כאן רגילים

השומר, והרבי הבחין, לא רחוק בדלת הפתוחה, בפרוודור נוסף.

בהיותו שקוע ברעיונות קשים, נכנס הרבי לאותו פרוודור, שם לא היו שומרים, דלתות מכל הצדדים, ולידן ספסלים ארוכים. הרבי התיישב על אחד הספסלים, וחש בקלות מסויימת, בהיותו יחידי ומבלי לראות יותר את השומרים המזויינים האילמים.

הוא כבר ידע, שתעה, הרי היה עליו להיכנס באותה דלת פתוחה. אלא ללכת חזרה - לא רצה, מן הסתם זה הרצון בשמים. מיד יצא נוכרי צעיר מאחת הדלתות, וכשהבחין ברבי, שאל אותו למעשיו שם.

- אני מחכה על הטלית והתפילין שלי - אמר הרבי. מהיכן אתם? - שאל הנכרי.

- מעיירה קטנה ליובאוויטש.

א, ליובאוויטש, - ענה הנכרי - אין היא כל כך קטנה. עוד בילדותי הייתי שם. שם גר סאדיק (צדיק) ויש לו "חצר" (ביתו של הרבי בליובאוויטש היה ידוע בשם ה"חצר", והגויים היו קוראים לה "כאטשיק"). אני מהעיירה גוסין, הייתי נילוה אל אבי ל"ירידים" בליובאוויטש, והיינו משקים את הסוסים במעייין שב"כאטשיק".

על המעייין שבחצר הרבי מספרים סיפור מעניין: בחצרו של הרבי היה מעייין. כשאכירי הסביבה היו באים לעיר, היו משקים את הסוסים במעייינו של הרבי. היה שם שער מיוחד

לאיכרים להכנסת הסוסים שלהם, שלא יכלכו את הדרך הראשית. הגלח לא היה מרשה בכלל לאיכרים להשתמש במעייין שבחצרו.

- עלי ללכת למשרד - אמר הרבי.

אני הוביל אתכם, אך איך אתם מגיעים לכאן? הרבי הצביע על פרוודור מסויים דרכו הוא הובא לכאן.

הנכרי נרעד מכעס ואמר: דרך אותו פרוודור! מי אתם? כמה זמן אתם גרים בלנינגרד?

- אני הרבי שניאורסאהן מליובאוויטש, לפני שלש שנים באתי ללנינגרד.

1. התנסון

היא הובילה את הרבי דרך חדרים ופרוזדורים שונים. הם הגיעו דרך מעבר אחד, שהשומר לא הרשה להם לעבור דרכו, עד לבואו של אחד הפקידים הגבוהים.

מה את רוצה? - נשאלה הבחורה. הורו לי - אמרה הבחורה - להוביל את האסיר הזה אל החוקר של המחלקה הרביעית. קשה לתאר ולדמיין את הרגשתו של הרבי באותו רגע.

היא הכניסה את הרבי לחדר בו ישבו שני אנשים ועבדו, ניגשה אל אחד מהם ובהניחה את הניירות על השולחן, אמרה: הבאתי "יארליק" 26818. חפציי נשארו במשרד - אמר הרבי - האם יכולים לשלוח מיישהו להביאים?

אין לנו משרתים עבור האסירים, מה יש לכם שם? - שאל הפקיד.

- צרכי דת. אשלם למי שיביא אותם.

מנהגי בורגנים, סיפקו להם משרתים! - אמר הפקיד - האם חולים הייתם להביא חפצים בעצמכם! ובכלל, צרכי דת אסור להחזיק בבית הסוהר. הנצ'לניק בין כה יקח אותם מכם, שיכחו על השטויות, זיכרו שאתם אסיר.

- אסור לכם להעליב רגשותי הדתיות! - דיבר הרבי בסערה - החוק מרשה לי לדרוש את חפציי ולהתפלל.

שני הפקידים הסתכלו בתמהון על האסיר המדבר דיבורים כאלה, ואחד מהם פתח דלת ואמר: היכנסו לחדר זה, חיכו שם עד שיקראו לכם.

הרבי נכנס לחדר, והאיש נעל את הדלת. ולפתע עלה ברעיונו של הרבי ה"מבצר הפטרופובלבסקי" בו ישב הרבי הזקן תחת משטרו של הצאר פאווועל. הדלת נפתחה, וקראו לרבי. הפקיד הצביע על חבילה, ובחרדת כעס שאל: האם זו היא החבילה שלכם?

- כן - ענה הרבי - ובקול תחנונים ביקש: הרשו לי להניח תפילין בחדר השני - והרבי הוציא את התפילין מהחבילה.

הפקיד קפץ בכעס: מה? אתם רוצים לעשות כאן בית כנסת! הבה, תנו לי כל אשר יש לכם, כסף, שעון, הכל הגישו לי. אם ישחררו אתכם יחזירו לכם הכל, ואם ימיתו אתכם - ימסרו את הדברים למשפחתכם... הרבי מסר לו שעון פשוט וחמשים ושמונה רובל.

כנס חייל אקדח בידו וחרב על ירכו. והפקיד הורה לו: הרי לך יארליק 26818, הוביל אותו למחלקה הששית, הוא

שמצייתים לכל מה שמצווים.

- רוצה אני לדעת, אם הבטחתו של נציגכם, מקיימים כאן? - שאל הרבי.

מה כוונתכם, אזרח? - שאל הפקיד בתמיהה.

- נציגכם, זה שאסר אותי, הבטיח לי, שירשה לי להתפלל ולהניח תפילין, אני יהודי דתי, אני רוצה שירשו לי להניח תפילין...

זה תלוי במנהל המחלקה שם תשבו.

הפקיד הגבוה הורה לבחורה לרשום את התשובות כפי שהרבי עונה, ומיד קיבל הרבי מספר הנקרא שם "יארליק".

מספרו היה 26818.

אם אתם רוצים למסור משהו למשפחתכם - אמרה הבחורה בלחש - אימרו לי ואמסור להם. אך הרבי חשד בפרובוקציה, ולא ענה לה מאומה.

עובדה היא שרבים נפלו בפח בהאמינם שבחורות המשרד מרחמות עליהם, והיו מוסרים דרכן דברים למשפחותיהם, דבר שנוצל לאחר מכן נגדם. הרבי הבחין בחבילתו המונחת באחת מפניות המשרד. אלא בהיותו נרעש מהחוויות הקשות, לא לקח אותה.

השעה היתה חמש לפנות בוקר. הבחורה לקחה את הניירות ואמרה לרבי: בואו.

בהיותם מחוץ למשרד נזכר הרבי בחבילה שלו ואמר לבחורה שהוא רוצה לחזור ולקחת את החבילה.

זה אסור לכם - אמרה הבחורה, תצטרכו להגיש בקשה להרשות לכם זאת, אלא שאני אלך לקחת אותה, אך אני מפחדת, כי זה כבר נקרא שהיא מראה ידידות לאסיר, ומה גם לאסיר כמוכם, אתם נאשמים בפשע חמור, מצבכם חמור מאד.

האם ברצונה להפחיד אותו, או שהתערורו בה רגשות אנושי! היה זה רגע מאד קשה, ראשו החל להסתובב לו ועינו הסתחררו, הלב דפק ככפטישים כבדים, ובקושי רב עלתה לו כל פטיעה.

שתים עשרה אנשי דת הביאו הלילה - אמרה הבחורה - רוסים, לותרנים, פולנים, אתם הנכם היהודי היחיד. הביאו אותם דרך פרוזדור זה - בהצביעה על אותו פרוזדור בו הובילו הצ'קיסטים היהודיים את הרבי -, והורו לנו רק לרשום את שמותיהם. אלה, כמוכם, שמצווים למלא שאלון, לא יורים בהם מיד, אלא עורכים להם בתחילה חקירה ודרישה.

מה הנך כל כך חיוור? - שאל שוב פעטיא - , הנך חולה באמת, הנך נראה כך, נו, אחרי החיפוש מותר לך למות. כאן שקט מאד, אף אחד לא יפריע לך, בביתך לא ידע אף אחד, הרופא ירשום, הנצ'לניק ישים את החותמת וישליכו אותך לבור.

הרבי התקפל בתוכו מרוב יסורים, ובאותו זמן השמיע הממונה צעקה: פעטיא! היכן נעלמת, הבא הנה יארליק 26818, נמאס לי לחכות.

פעטיא קירב את הרבי אל הממונה ואמר: גם כן סחורה... בקושי הוא חי והממונה פרץ בצחוק. פעטיא יצא והממונה החל לחפש את חבילתו של הרבי.

הרבי ניצל את ההזדמנות, של עיסוק הממונה, והניח תפילין, אמר קריאת שמע והחל

ו- רחמסון

בתפילת שמונה עשרה.

אך, באותו רגע סיים הממונה את חיפושיו ונסוב לעבר הרבי. בראותו את הרבי חבשו תפילין, עלה הדם בפרצופו... כחיה קפץ על הרבי ובשתי ידיו החל לתלוש את ה"של ראש" תוך צעקה: "זשידאווסקאיא מארדא!" אסטור לך על פניך, אח, שד משחת!

הרבי סיים הנחת התפילין, והממונה צעק לעברו: אה, בין כה תמות מייד! פניך החיוורות, שפתניך השחורות, הן הנסימן המובהק שלא לזמן רב תהיה כאן. אמור, מה היא מחלתך?

הרבי לא ענה לו. הוא נוכח לדעת שתענוגם הגדול ביותר הוא לענות את קרבנותיהם. כמו הקניבאלים האפריקאיים הפרועים הרוקדים סביב קרבנם, לפני שהם צולים אותו ואוכלים את בשרו - כך מענים הצ'קיסטים את הנופלים בידיהם.

בידי חיות טורפות אלה, הצועקים "ושיד בראדאטי!", "זשידאווסקאיא מארדא!" - מסרו הצ'קיסטים היהודיים את הרבי שלהם...

פעטיא חזר, ואמר: לשם מה כל כך להתעסק ולהתייגע

חולה, שא את החבילה שלו, אתה יכול להניח את הנשק, הוא לא יברח, באצבע אחת תוכל למוללו. בינתיים הכניס הרבי את התפילין בכיסו ונילווה אל החייל.

הם נכנסו לפרוודור ארוך וחשוך. החייל הלך בראש. הרבי רצה לנצל את הרגעים הספורים והחל להניח תפילין.

הרבי הספיק להניח את ה"של יד" כשהחייל הסתובב לעבר הרבי ובראותו את התפילין, קפץ כחיה טורפת והכה את הרבי. החייל החל לתלוש את התפילין מהרבי, ובהכותו שוב - נפל הרבי.

הרבי שכב כמה רגעים מתעלף והחייל תפס אותו במפרקתו וסחבו. הכאבים הקשים שגרמו לו לחיצותיו הקשות של החייל - עוררו את הרבי מעלפנונו. הרבי חש ביסורים נוראים בכל חלקי גופו. בשעת נפילתו פגע בו ברזל חד ונפצע בפצע עמוק.

החייל פצע את הרבי, קילל וצעק: חכה, חכה, תשכב כמה ימים בצינוק, בחושך, עם העכברים, בבוץ, אז תדע שב"שפלקרה" אינך יכול לעשות בית נכסת. על הרבי היה לעלות על מדריגות, אך לא יכל, יסוריו היו בלתי נסבלים.

בכוחותיו האחרונים טיפס הרבי על השליבות, והפקיד שהיה צריך לקבל אותו, האיץ בו: הזמן יקר, מה אתם נסחבים, זקן, עשו זאת מהר יותר!

- יארליק 26818 - אמר החייל.

חאראשא! [טוב] הגש את הסחורה - אמר הפקיד, שמח אתם.

פעטיא! קרא הפקיד, וברנש פרוע ניגש. היה זה פעטיא. הוא מדד את הרבי בעיניו ואמר: הנה יש לך, סחורה כזו החלו להביא כאן! פאראזיט נאה, יהודי מוזקן! בוא הנה זקן לחיפוש, נגקה אותה, לעצמות נפרק אותך.

הרבי ניגש כשהוא צולע.

מה אתה צולע? - אומר פעטיא - האם לא מוצא חן בעיניך האויר של שפלקרה? הרי ניתן לך להריח, שמיד תיפול על אפך, אה, כשאנחנו נותנים לפאראזיטים כאלה להריח, הם שוכבים כמה ימים.

עליו? הרי לא ימשוך יותר מיום-יומיים, הבה וניקח אותו "נא ראסכאד" [להריגה], יריה אחת וחסל.

זה שייך לממונים הגבוהים - אמר הממונה - אם תבוא מהם הפקודה להוציא את הסחורה להריגה - נבצע זאת ונירא בו. הממונה לקח את התפילין, ותחנונו של הרבי לא הועילו.

פעטיא נטל את הרבי להוביל אותו לתא מאסרו. בדרך סיפר לרבי סיפורים שונים, אחד איום מהשני, איך השליך הרבה גופות לבור, אחד מהם עדיין גסס, הכניס בו כמה מכות נאמנות ומיד נפח הליו את נשמתו.

- בעצם צריכים לתת לך תא נפרד, הרי אתה כמעט אדם מת ומגיע לך תא נפרד. ליד דלת ברזל, מספר 160, עמד פעטיא, פתח את שני המנעולים, ואמר: זהו התא.

בפראות תפס את הרבי בשתי ידיו והשליכו אל תוך התא. הרבי חש בכאב חדש מדחיפתו הברוטאלית של פעטיא. רק אחרי שפעטיא נעל את הדלת והלך, חש הרבי בהקלה, החיה הפסיקה לענותו.

פרק ד

הרבי מכריז על שביתת רעב אם לא יחזירו לו את התפילין

בשעה שש בבוקר של יום הרביעי, ט"ו בסיון, הוכנס הרבי לחדר כלאו, חדר מספר 160, שבמחלקה הששית שבבית הסוהר ה"שפאלרקי". אחרי ליל גלות פרוצ, גדוש חוויות-סבל, יסורים ואיומים - לא נשבר הרבי ברוחו.

בתקיפות העמיד הרבי את דרישתו האחת:

- תפילין!, הבו לי את התפילין שלי.

בחדר מאסרו, שהיה בעצם חדר מאסר של יחיד, נמצאו עוד שלשה אסירים, שני יהודים ורוסי אחד. הם קבלו את הרבי בסבר פנים יפות, ומותן יחס כבוד עמוק הצטופפו יותר ויותר ופינו מקום רחב יותר לרבי.

השומר שמאחורי הדלת, ניגש אל התא, פתח את האשנב, ואמר: מאה ושלשים איש נורו היום למות במרתף...

אם היה זה נכון או לא, על האסירים זה הטיל פחד מות. ואכן זו היתה דרכם ושיטתם, להטיל פחד-מות על האסירים בכל מיני דרכים, גם על אלה שלא היו מיועדים להריגה.

אנושיותם ו"טוב לבם" של השומרים התגלו שוב מיד במאורע הבא: אחד האסירים ביקש מהשומר קצת מים חמים, ענה לו השומר: למה לך לפטם את גופך, בין כה תוצא להורג

בקרוב? היה זה מספיק לשבור אף את רוחו של גבור-רוח. ברם, לרבי כאילו לא נגע כל הענין כלל, הוא ביקש

לראות את נציג הנהלת הכלא, וכעבור זמן רב הופיע אחד הפקידים הבכירים. מה רצונך - שאל הפקיד -

- רוצה אני את התפילין שלי - ענה הרבי - ומבקש גם שיבוא רופא לבקרני, הנני חולה ופצוע וזקוק לטיפולו של רופא.

הפקיד ענה לו שרופא יוכל לבוא אליו רק ביום השני הבא, עליו לחכות, איפוא, מעונה פצוע וזוב דם עוד ששה ימים, עד שהרופא יוכל לבוא אליו...

- ומה ביחס לתפילין? - שאל הרבי.

עליך להסיח דעתך משטויות כאלו, כאן לא תקבל זאת - היתה התשובה.

- אם כך - אמר הרבי - אני מכריז על שביתת רעב, אוכל לא יבוא אל פי ולא מים עד שתתנו לי את התפילין.

יכולים אתם לרעוב כמה שאתם רוצים כל זמן שכוחותיך יעמדו לך - אמר הצ'קיסט.

בתא היה ברו מים, ויכולים הרי הצ'קיסטים לומר שהרבי לא ביצע את שביתת הרעב שלו בשתותו מים מהברז, והרבי פנה אל הצ'קיסט ואמר: אינכם יכולים לנתק את המים מהברז, שהרי ישנם כאן עוד אנשים שצריכים לשתות, אך רוצה אני שתדעו, ששלושת האסירים שבתא יהיו עדים לשביתת הרעב המלאה שלי, עד שתתנו לי את התפילין.

בכך יצא הצ'קיסט הממונה מהתא. והרבי עמד להתפלל בקול רם מלווה ניגון חב"די עתיק. בלי טלית, בלי תפילין, במרתפי החושך של "שפאלרקי" - ובניגון חב"די עתיק על השפתים. בלי נוע ומתוך דממה חרישית האזינו שאר האסירים, שני היהודים והרוסי, לתפילתו ולניגונו של הרבי.

השומר שמאחורי הדלת חירף וגידף, והרבי לא התחשב בזה כלל, כותלי הכלא ומוראותיו נגווו ונעלמו בעיני רוחו - הוא המשיך בתפילתו ובניגונו העתיק שמיליוני חסידים שרים אותו זה מאות בשנים.

אחרי התפלה התישב הרבי ואמר תורה בפני שני האסירים היהודיים, שענייהם החשוכות שנשאו את פחד המות - והוא באור של תורה.

וגם האסיר הגוי, האזין. הוא היה אדם פשוט, פרימיטיבי ותמים וכשהרבי סיים את תורתו, הכריז לפתע:

ישבתי בצינוק! - והמשיך:

אני עדיין את המשמעת הישנה בצבא, הייתי אדם, ארבע שנים עבדתי את מלכי, במלחמה היפנית הייתי, ראיתי גנרלים, מכיר אני שסדר הוא סדר, ומשמעת אינה דבר של היתול, נשאר אתה חיל נאמן עד נשימתך האחרונה, לא כמו הבחורים שבימינו, אשר רק מזמרים, מנענעים בלשונם, ימינה, שמאלה, רק מבוכה.

"איזה אדון אני לך?", אומר הפקיד, "חבר" צריך לקראני. עכשיו אין אדונים, עכשיו כולם חברים! "נו, טוב, חבר", אומר אני, "לא אוסיף עוד". טראח, טראח, שוב הכני באגרופו פעמים אחדות, "איזה חבר אני לך?", לא כך קוראים לפקיד. עליך לדעת כי אסיר אתה ואני הפקיד שלך, צריך לומר: "חבר פקיד". שבור צועד אני הלאה, חפצתי לישון, חפצתי לעשן, השניים כואבות, המתנים כואבות, צועד אני וחוזר במחשבתי "חבר פקיד", ירא אני פן אשכח ואוי לי אם אשכח, אך, מה נעים היה עכשיו לשכב על מטתי בחדרי.

בית הסוהר "שפאלרקי"

- ובמשך שעות שהייתו של הרבי ב"שפאלרקי", כבר איימו עליו עשרות פעמים שיכניסוהו לצינוק.

פרק ה

שפאלרקה, פסק דין מות ו- "ויתן לך" בניגון ליובאוויטשי

סיפורו של האסיר הרוסי, עשה רושם קשה על הרבי. ברם, הוא התחנך ברוחו ושאב עידוד בישובו לרשום דברי תורתו.

ברשותו היה עט, ובאין לו נייר כתב על בדילי הסיגריות. יותר ממאה סיגריות היו בידי הרבי, ועל בדיליהן רשם תורה, רעיונות והתרשמויות. יושב לו הרבי וכותב, ולפתע נפתחה הדלת, וכפריץ-חיות זנק השומר על הרבי בשצף קצף, הרביץ לו באגרופו והשתפך במטר קללות רוסיות עסיסיות, באמרו: איזו עבודה פרטית אתה כותב כאן, אסור להחזיק עט בתא!. המרושע חטף את העט מידי הרבי, וכשמטר קללות על שפתיו, עזב את התא. כל פעם שניתן אוכל לאסירים, סירב הרבי לקבל את האוכל, בהכרזו:

- אני ממשיך בשביתת הרעב שלי, עד שיוחזרו לי התפילין שלי. וכך עברו שני ימים, יום הרביעי ויום החמישי, שתי יממות לא טעם הרבי אף לא טיפת מים אחת.

היה זה ביום הראשון למאסרי, לא ידעתי את חוקי בית הסוהר, וכשפקדו עלי לישון, והייתי אז יחידי בחדר זה ולא רציתי עדיין לישון, ישבתי במקומי ועישנתי סיגריה. השומר הציץ באשנב ויצו עלי ברוגזה כי אשכח לנוח. ענית לו במלה משולשת (הנהוג בין הרוסים) ועוד לא הספקתי לגמור עישון הסיגריה, נפתחה הדלת והשומר ציווה עלי ללכת אחריו. ואקום ואלך אחריו. הולכים אנו סולם אחר סולם עד שירדנו לפרוודור מרתף הבית, ויפתח השומר את אחת הדלתות ויצו עלי להיכנס לשם, נכנסתי וחשבתי כי הולך הוא אחרי, אך כרגע

שמעתי שהדלת נסגרת. פסעתי פסיעה אחת והנני שוקע ברפש. האויר מחניק, ואצית גפרור ואראה כי חדר גדול הוא כחמש אמות על חמש אמות, הכתלים רטובים ועליהם מרחשים תולעים גדולים, לבנים ושחורים, ארוכים. כל הלילה עמדתי בביצה עד קרסולי ומזמן לזמן נענעתי בידי לגרש את העכברים הגדולים שקפצו עלי וקולם היה מבהיל ומפחיד.

נדמה היה לי שזה בודאי יום שלם שהנני יושב במרתף. ואכילה? - שם אין תאוה לאכילה, שם אין רצון לעשן, שם אינך מתאוה לשום דבר. אחר כך שומע אני שפותחים את הדלת. חושב אני - עכשיו יובילוני להורג. אני שומע שריקה. "בא הנה!" אני עונה: "אינני רואה כלום, לאן ללכת". אז האיר הפקיד ואראה והנה מטת ברזל, כמו כאן, אבל מרא דעלמא, מה נורא! "צא מכאן" רעם הפקיד. מיד יצאתי. "עלה על המדרגות", ציווה הפקיד. תודה לא-ל, חושב אני, לא למות ביריה.

עכשיו - אומר הפקיד - תדע כיצד לדבר עם פקיד. לגדף את הפקיד אסור. אתה האסיר ואני פקיידך. כעת אובילך לישון, התישן? - שואל הפקיד, "אישן, רום מעלתך, אישן". פתאום הכני מכת לחי, אחת ושתיים, התבלבלתי, איני יודע למה ועל מה הכני. "איזה רום מעלתך אני לך?" - נוהם הפקיד - "מנוול שכמותך, עבד ללבנים, מרגל, אושיבך לשלשה ימים במרתף, ולא רק לשלש שעות כמו עכשיו".

התחלתי לככות ולהתחנן. "אבי אתה, יקירי, אדוני הפקיד, אני אציית". ושוב הכני על פני, שלש פעמים רצופות. כואב מאד, השניים רועדות, דם שותת מהאף, בכל זאת אני מתאפק, משתדל לעמוד בדרך כבוד כיאות כלפי פקיד. וזכר

הליובאוויטשי...

פרק 1

בנו של חסיד ליובאוויטשי מודיע לרבי שתוך עשרים וארבע שעות - יומת

לחקירתו הראשונה, נקרא הרבי כאמור, ביום החמישי בשעה עשר בלילה, הוא נמצא עדיין בעיצומה של שביתת רעב מוחלטת, הנמשכת זה יומיים על התפילין שלא ניתנו לו.

חולה ומעונה, עיף רצוף ושבור מעלבונות, יסורי גוף ורעב ממושך - הובא הרבי לחקירה.

החוקרים היו שלשה, שני רוסים ויהודי אחד, מיודענו לולאו בן העשרים ושלש - זה שיחד עם חברו נחמנטון אסרו את הרבי - נכדו של חסיד ליובאוויטשי מפורסם, היה החוקר היהודי. ראש החוקרים היה אחד הרוסים בשם דכטרייב.

הרבי הונס לחדר גדול שקירותיו עשויים לוחות ועליהם שפופרות רבות. אוניים לכותל - אפשר לפסוק על הקירות הללו. דרך השפופרות חדרו דברי הנחקר והחוקרים אל החדרים הסמוכים, מקום שם ישבו אנשי הג.פ.א. מקשיבים ורושמים.

החוקרים ובמיוחד היהודי לולאו, קבלו את פני הרבי בסבר פנים גסות וזועפות, ולולאו הגדיל על כולם, הם התלוצצו והיתלו בו. הקץ לציצנות קרא הרבי, את צורוי הבו לי, אין לכם רשות להתעלל בי!.

בלום פיך! - פרץ לולאו בזעם, והוסיף בהושיטו את ידו - הרואה אתה את הזרוע הזו הנטויה לפניך, מיום שמלאו לה י"ד שנים היא עוסקת במלאכת הקודש, לשלוח לעולם האמת מורדי-אור שכמוך, עד אחד נשמידם, תלית ותפילין אתה רוצה? אל האשפתות זרקנכם!...

הרבי לא יכול היה להבליג, דפק בשולחן ושאג בקול אדיר:

- מנוול!

כאן הרצינו פני החוקרים, ואחד מהם, הגוי הגדול שבחבורה, התחיל בקטרוגים, ואחד לאחד מנה את "חטאיו ופשעיו" של הרבי:

הנך נאשם - אמר לו - בתמיכת הריאקציה בכסס"ר.

הנך נאשם בקונטר-ריבולוציה.

יהודי ברית המועצות הדתיים רואים כך אוטוריטה

בליל ששי נקרא הרבי לחקירה הראשונה שנמשכה שעות מרובות, והוא חזר משם שבור ורצוף והתפילין אינן בידו. עד יום ששי אחרי הצהריים המשיך הרבי בשביתת הרעב שלו, עת קיבל את התפילין שלו וספריו. איש ג.פ.א. יהודי הביא אותם לו, ובאותו מעמד אמר לו הרבי:

- לא אוכל את אוכל בית הסוהר, רק מה שיובא לי מבית, ויה זה רק לחם בלבד. מים חמים לשתיה אקח מבית הסוהר בתנאי שאדע שהם הורתחו בדוד מיוחד למים.

הצ'קיסט התרתח: האם חושב אתה לתת הכשר על מטבח בית הסוהר?

- אינני רב - ענה לו הרבי - ואיני נותן הכשרים. ומיד הניח הרבי את התפילין.

לא עבר זמן רב, והשומר הכניס לרבי שלש חלות "לחם משנה" לשבת, שהובאו בשבילו מהבית. היה זה מקרה יוצא מן הכלל, כרגיל היה הלחם - וכל מה - שנשלח לאסיר מבית, נחתך לחתיכות קטנות, מוחש שלא יבריחו משהו בפנים, הרבי קיבל חלות שלמות וזה שימש ביטוי ליחס מיוחד כלפיו.

ומאז נשתנה לטובה יחסו של השומר כלפי הרבי, את סעודת השבת הראשונה שלו בבית הכלא, ערך הרבי בחתיכת חלה ובקצת מים קרים מהברז.

מאידך עשה קידוש וברך ברכת המוציא בקול רם, מלווה ניגון חב"ד מיוחד, וכל זה ב"שפלקה" בית הסוהר המאויים של הצ'קיה.

שינוי יחסו של השומר התבטא בהרבה דברים, וכגון: לא נמצא שעון בחדר הכלא ומשום כך לא יכול הרבי לדעת את זמן תפלת ערבית החל בימות הקיץ הארוכים ביותר, בעיר לנינגרד, סמוך לשעה אחת עשרה בלילה. את השעה ידעו בבית הסוהר לפי זמני הארוחות שהוגשו לאסירים, ואילו את זמן תפלה ערבית, לא יכל הרבי לדעת בבית הסוהר.

הרבי ביקש את השומר שבהגיע הזמן האמור, ידפוק בדלת, וזה ישמש לו סימן לזמן תפלת ערבית, והשומר נענה לבקשתו. במוצאי שבת הראשונה נתן השומר לרבי שני גפרורים, כדי שיוכל לברך "בורא מאורי האש".

ובמוצאי השבת הראשונה שלו בכלא אמר הרבי "ויתן לך" בקול רם. על ראשו תלוי פסק דין מות, והרובים של הצ'קיסטים הוכנו לפגוע בלבו -

שפלקה, פסק דין מות, ו-"ויתן לך"... בניגון

עליונה והם מושפעים ממך. יש לך השפעה גם על חלק מהאינטליגנציה היהודית ברוסיה הסובייטית ובעיקר רבה השפעתך על הבורגנות האמריקאית. הנך מנהיגם של מורדי האור.

יודעים אנו שניצלת השפעתך ופרשת על כל פני ברית המועצות רשת גדולה של חדרים וישיבות ושאר מוסדות הדת. הנך מנהל קורספונדציה נרחבת ביותר עם חוץ לארץ, אלפי מכתבים מתקבלים על ידך מכל פינות העולם.

אתה מנהל קורספונדציה חשאית באמצעות שגרירות חוץ לארץ על הנעשה בברית המועצות. הנך מקבל סכומי כסף גדולים מחוץ לארץ להגברת הדת ברית המועצות ולמלחמה בממשלה הסובייטית. וככלותו לדבר, הניח על השולחן צרור מכתבים, ואמר:

- הנה צרור המגלה את פרצופך האמיתי. המכתבים הללו מלאים כוונות מיסטיות מוזרות וחשודות, מה הם קשריך הקונטר-ריבולוציוניים עם הפרופסור בארטשנקו?

הרבי לא נבהל ולא נבוך, וענה:

לא אכחיש שיהודים רואים בי אוטוריטה, אבל אין זו אשמתי. אינני כופה ואינני מטיל את מרותי על איש. מעולם לא ניצלתי את האוטוריטה שלי לפעולות נגד האינטרסים של ברית המועצות.

אין זה נכון כי הנני מנהיג היהדות, וודאי שאין זה נכון שאני מושל ושוטל על היהודים. שלטון וכפיה זרים הם לדרכי החסידות. מנהיגות אצל חסידים פירושה: גדלות רוחנית, בשאיפה להגיע לשלמות מוסרית ורוחנית עליונה ושאחריים יתלמדו ללכת גם כן בדרך זו. ומגיעים לכך לא בדרך של כפיה ושלטון, אלא על ידי רצון טוב וחפשי. חסידים למדים מרצונם החפשי, מרבים, ממנהיגם.

תפקידי לדאוג שכל מי שרוצה להשאיר ביהדותו - יוכל למלא את מבוקשו, אם רוצה משהו להיות גוי, אין אני מתערב בענינו כלל. הכל נעשה על ידי רצון חפשי וחרות גמורה, והיכן החטא שבו?

אגב כך, נתן הרבי הסבר על מהותה של החסידות, והחוקרים הרוסיים דרשו מלולאו לתרגם ולהסביר להם את הדברים.

אכן, גלגל היסטורי חוזר: לפני מאה ושלישים שנה הוכרח סב סבו, הרבי הזקן, לפרש את מהות החסידות בפני

שרי הצאר פאוועל; לפני שמונים ושבע שנים הוכרח סבו הרבי ה"צמח צדק" להסביר את מהות החסידות בפני שרי הצאר ניקאלאי הראשון; ועתה, נאלץ נינם ונכדם, להסביר את מהות החסידות בפני אנשי הג.פ.או.

הרבי המשיך בתשובתו נגד האשמות שהוטחו נגדו: מעודי לא הטלתי מסים על איש. הייתי רק מסביר שחובה על יהודי ללמוד תורה, וכשיהודים סוברים שמחוייבים ללמוד תורה - מייסדים הם חדרים וישיבות.

בחוק הסובייטי אין כל איסור על חדרים וישיבות. "מעולם לא הוצא בסס"ר חוק רשמי האוסר את מוסדות החינוך הדתיים" - כך הצהיר קרילינקו הקטיגור הראשי של ברית המועצות. ובכן, בקולו של מי עלי להישמע, בקולו של קרילינקו או בקולו של לולאו?!

כל פעולותיי ודיבוריי - המשיך הרבי - אינם נגד חוקי ברית המועצות אם דבריי על חובת לימוד התורה מוצאים הזד, וקרובים מאמריקה השולחים עזרה לקרוביהם ברוסיה מוסיפים גם דולר מיוחד כדי שבני קרוביהם יוכלו ללמוד תורה - אין בכך כל נזק לברית המועצות, אדרבא על ידי כך נכנסים למדינה כספים רבים במטבע חוץ, שהמדינה מעוניינת בהם.

על חליפת המכתבים המיסטיים והמעורפלים עם הפרופסור בארטשנקו, סיפר הרבי:

לפני ארבע שנים, בסוכות תרפ"ד (1924) בא אלי הפרופסור כאל איש הבקי בתורת הקבלה ובקשני לגלות לו את סוד ה"מגן דוד". הסברתי לו כי רק דמיון נתקע במוחו, אין החסידות יודעת ולא כלום על סודות איוה שהם או על כח טמיר הגלום בכיכול ב"מגן דוד".

הפרופסור חזר ריקם. ברם, הוא עומד על שלו, וממשיך לשלוח אלי מכתבים רבים ומבקשני לגלות לו את סוד ה"מגן דוד". זוהי התעלומה של חליפת המכתבים עם הפרופסור בארטשנקו.

שמע נא לולאו - פנה הרבי אליו בקול רועם רוצה אתה להעלילעלי עלילת בייליס חדשה, וזכור, הצאר ניקאלאי גייס פרופסורים ומלומדים לשם עלילת דם על היהודים ונכשל, וגם בידך לא תצלח המזימה. יודע אני, לולאו, יודע היטב, מה שאתה וחבריי עושים כשהנכם רוצים לאסור מלמד עני, אתם זורקים לביתו סחורה מוברחת (קונטרבנדו) או בקבוק יין שרף (שנאטר בשעתו), אוסרים אותו ומשלחים אותו לארץ

אמי ונולד לה בן, והבן הזה הוא נחמנסון העומד בפניכם...
כותלי החדר נודעו משאגת צחוקם של החוקרים
לשמע ההלצה הזו.

החקירה הסתיימה בשעה מאוחרת בלילה. ובסיומה
אמר לולאו לרבי:

- ב-ב-ב-ב - (לולאו
היה כבר פה) ב-עוד עשרים
וארבע שעות תמות ביריה! לא
היו אלה דברי הפחדה סתמיים,
המצב היה באמת רציני למדי.

קומוניסט מפורסם
שהשתדל בפדיית הרבי, אמר
ביום ששי לבתו של הרבי:

- התפללי שאביך ישרא בחיים...

פרק ז

יהודי רוסיה מכריזים על תענית ציבור למען הרבי

מאסרו של הרבי הטיל סערה, חיש מהר נתפרסמה
הידיעה בכל רחבי לנינגרד ומכל חלקי העיר החלו לנהור
המוני אנשים, חסידים ואף אנשים לא דתיים, אל בית הרבי.

הקהל עמד לומר תהלים, להתחנן ולבקש רחמים
על הרבי, כן הודיעו לערים ולעיירות האדיץ, נעושוין,
ליובאוויטש, ליאדי ורוסטוב ממאסר הרבי, ככוונה להביא את
הדברים בפני "אהלי הקודש", מקומות מנוחתם של נשיאי
חב"ד בערים אלו.

בשעה שבע בבוקר נערכה אסיפה בבית הרבי, בה
השתתפו מנהיגי היהדות שבעיר, עורכי דין מפורסמים
ועסקנים. הבעיה שעמדה על הפרק היתה, איך מצילים את
הרבי?

האסיפה נמשכה כמה שעות והוחלט להעביר את
האסיפה למקום אחר. ביתו של הרבי לא התאים, מטעמי
הירות ובטחון, לדיונים מעין אלה.

בשעה עשר עברו לבית אחר כדי להמשיך בהתייעצות,
כאן הופיעו נציגים מכל חוגי היהדות שבעיר, פרט כמובן
לקומוניסטים.

ההתייעצות נמשכה זמן רב, המצב היה קשה מאד
והנאספים לא יכלו להגיע להחלטה סופית. המצב הפוליטי
בברית המועצות היה מתוח מאד.

גזירה. גם אותי אתה אומר לסכסך בחטאים אשר לא היו ולא
נבראו, בדרכי שקר אתה רוצה להכתימני, אך היא לא תקום!
כי שקר הדבר!

כל מעשיי וכל דבריי גלויים תמיד לכל. לפני ארבע
שנים, בשנת תרפ"ד,
כתבתי מכתב לאמריקה
בו עוררתי את יהדות
ארצות הברית לתמוך
בהתישבות היהודית
בברית המועצות.

אתם אוסרים אותי
כשונא יהודים ושונא ברית
המועצות. אין זה נכון,
אינני שונא המדינה. ואם

כי רחוק אני מדרכיכם, תומך אני במעשיכם הטובים וראיה
לכך מכתבי הנזכר בקשר להתישבות החקלאית היהודית.

אל תעלילו עלי עלילת שוא, אין אני עושה את מעשיי
במחשך, פעולותי גלויות הן לעיני כל, אין אני מעלים על
אף אחת מפעולותי, אין אני עושה שום דבר הנוגד את החוק
הסובייטי.

כן - העיר יו"ד ועדת החקירה, דיכטרייב הרוסי -
ידועה לנו עמדתך החיובית כלפי ההתישבות החקלאית, ידוע
לנו גם כל מכתבך לאמריקה, ואנו מעריכים זאת. ברם, היהודי
לולאו לא שם לב לכך, הוא המשיך בשאלותיו בצורה גסה
וברוטאלית.

וכשהרבי שאל מה יהיה ביחס לתפילין שלו, לא ענה
לו לולאו על כך, אלא נטפל אל הרבי - בסיוע חבריו הרוסים
- בדבריו:

- הסר מיד את הטלית קטן שלך! הסר! הסר, השלך
אחרי גוון את ההבלים הללו!

אם תכריחוני - אמר להם הרבי - להסיר את הטלית
קטן, לא אוסיף לענות על שאלותיכם, אם ברצונכם להסיר
ממני את הטלית קטן באגרופים ואקדוחים - נסו נא לעשות
זאת! ואז הם הרפו ממנו בדרישה זו.

בתוך כך נכנס לחדר החקירה, השופט-חוקר נחמנסון
מיודענו, ובראותו את הרבי, פרץ בצחוק מרעים, ואמר:
היודע אתה לולאו, אבי היה עקר ואמי עקרה ורק אחרי שאבי
נסע אל הרבי מליובאוויטש וקבל ברכתו, פקד השי"ת את

ו. החנסון

ובשעה שתיים עשרה בצהריים התקשרו עסקני לנינגרד טלפונית עם עסקני מוסקבה, מסרו להם בקצרה על הענין והוסיפו ששליח מיוחד יוצא אליהם מלנינגרד.

חתנו של הרבי, הרב שמריה גור-אריה, יצא מיד למוסקבה.

עסקני מוסקבה נקטו באמצעי זהירות מיוחדים. הם פחדו לקיים אסיפתם באחד מבתי הכנסת שבעיר או בבית פרטי, כדי שלא לעורר תשומת עינה של הג.פ.א.

אסיפת ההתיעצות התקיימה לכן באחד החדרים של בנק מוסקבאי מסויים. הרבה אנשים נכנסים ויוצאים בבנק, והפחד מתשומת עינה של הג.פ.א. היתה קטנה יותר.

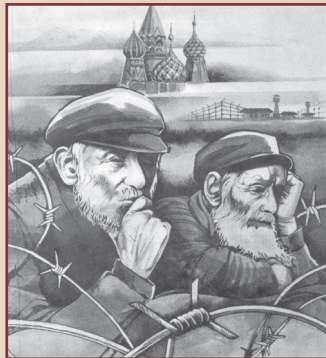
הרב גור-אריה נסע ישר מתחנת הרכבת לאותו בנק.

ההתיעצות דנה בשלש דרכים להצלת הרבי:

(א) לנצל קשרים "פרטיים" בג.פ.א. הלנינגרדית.

(ב) פניה לאינסטנציות הסובייטיות הגבוהות שהוראותיהן מחייבות גם את הג.פ.א.

(ג) פניה ליהדות העולם ודעת הקהל העולמית.

כל דרך היו לה מעלות וחסרונות.

מעלתה של הדרך ה"פרטית" היתה שאין היא עלולה להרגיז את הג.פ.א. הלנינגרדית. נקודה זו היתה חשובה ביותר, כי בהרבה מקרים היתה הג.פ.א. של עיר מסויימת מוצאת עצמה נעלבת מהפניה אל אישי ממשלה גבוהים, ומתוך כעס היתה ממיתה את האישי הנידון, למרות שלכתחילה לא חשבה להרוג אותו.

הפחד מפניה אל אישי השלטון הגבוהים היה שמוא תעריץ זאת הג.פ.א. הלנינגרדית כמעשה הלשנה עליה. הדרך לפניה אל היהדות העולמית לא נתקבלה בהסתמך על דעתם של הלנינגרדים.

ההתיעצות בבנק נסתיימה בלי קבלת כל החלטה. נבחר ועד מיוחד והוחלט לערוך התיעצות נוספת בה ישתתפו כל נציגי יהדות מוסקבה. משתתפי האסיפה התפזרו באוירה קשה ביותר, כל רגע יקר, ולא יודעים מה לעשות.

אנגליה ניתקה את יחסיה עם רוסיה. העתונות הסובייטית כתבה מתוך התרגשות ורוגז רב על ניתוק יחסים זה. העתונות סברה שרוסיה עומדת לפני מלחמה עם אנגליה, כאילו כל העולם הקאפיטליסטי עומד להתקיף את המדינה הפרולטרית ולהשמידה.

המדינה כולה נמצאה במצב של כוננות לעמידה בפני ההתקפה הממשמשת ובאה. המפלגה הקומוניסטית, הנוער, הנשים, הצבא והציי גוייסו ונקראו לתפוס בנשק.

כל המדינה היתה עסוקה באימונים. נוסף לכך, קרה אז בורשה מאורע אחר: קאווארדא, מהגר רוסי לבן, הרג את ווייקוב, הצייר הרוסי בפולניה. וגם בפריו אירגנו "הלבנים" התנפלות על דיפלומט סובייטי.

השלטונות הסובייטים היו אחוזי עצבנות באופן בלתי רגיל. כל צל נראה להם כסכנה עצומה לברית המועצות, וגם צלם העצמי הטיל עליהם פחד רב.

הטירור האדום התפרע בכל חריפותו ופראותו. הצי"קה הרגה על ימין ועל שמאל, נער וזקן, שונאים אמיתיים ומדומים הומתו במרתפים העמוקים של הג.פ.א. כל כמה שמסוכן היה מצבו של הרבי, עוד יותר מסוכן היה לנקוט בצעד לא נכון למען הצלתו.

האסיפה החליטה לא לפנות לחוץ לארץ למען הצלת הרבי. מצד אחד היה אמנם ברור, שהתערבות והשתדלות החוגים היהודיים בחוץ לארץ, חשובה ביותר. בכוחם לעניין אישי ממשלה שונים באירופה ולהפעילם להשפיע על הממשלה הסובייטית לשחרר את הרבי.

אבל מצד שני היה גם חשש מבוסס, שפעולה מעין זו עלולה להרגיז את הצי"קה והיא תראה במעשה זה, נסיון קונטר-ריבולוציוני להשחיר את פני רוסיה הסובייטית.

הצי"קה עלולה להוריד את הרבי למרתפיה העמוקים ולהמיתו. לכן, החליטה האסיפה שלא לנצל כל השפעה מחוץ לארץ ולרכוז את פעילות ההצלה אך ורק מתוך ניצול כוחות השפעה בפנים המדינה.

הוחלט אפוא לפנות אל גדולי מנהיגי ברית המועצות ואל שרי המלוכה. פניה זו צריכה היתה להיעשות במוסקבה. ההתיעצות נמשכה עד למחרת (יום חמישי) בבוקר,

הרבי ממות בטוח. בינתיים התפשטה הידיעה על מאסרו של הרבי, בכל רחבי המדינה. היהדות הרוסית כולה, דתיים ולא דתיים, קבלו את הידיעה מתוך זעזוע עמוק וחרדה עצומה. האינטלגנציה היהודית ראתה במאסר זה נקמה שנקטו היבסקציה והג.פ.א. כלפי היהדות הדתית.

רבנים גזרו על תענית ציבור. בכל מקום צמו היהודים בימים שני וחמישי של שבוע המאסר הראשון. בתי הכנסת, בתי המדרש והמנינים היו מלאים עד אפס מקום, כל יום אמרו תהלים תוך דמעות ותחנונים. היה זה כיום כיפור ארוך ביהדות הרוסית.

בכל בתי הכנסת התפללו יהודים לה' לחייו של הרבי. והועד המוסקבאי המשיך ימים ויליות רצופים בפעילותו להצלת הרבי.

סכנה מיוחדת לחיי הרבי היתה, שהיה תפוס ברשת הלנינגרדית של הג.פ.א. מסינג ראש הג.פ.א. הלנינגרדית היה ידוע כאנטישמי מובהק, צורר יהודים.

כל רגע היה איום, כל רגע עלול היה ראש הג.פ.א. הלנינגרדית מסינג האנטישמי, להמית את הרבי.

כל רגע היה יקר, ואסור היה לאבד אף רגע אחד מלהפעיל גורמים להצלת הרבי.

פרק ח

הרבי מליובאוויטש נשפט למוות

עם גמר חקירתו הראשונה של הרבי, חזר לתאו, בידעו דבר אחד, מה שהצ'קיסט לולאו היהודי אמר לו:

- בתוך עשרים וארבע שעות תומת ביריה!

פסק הדין עשה רושם מזועזע על הרבי. אך הוא התחזק, שאב עידוד ואמר:

- השי"ת יעזור.

ולפני סיום עשרים וארבע השעות, קיבל הרבי את התפילין שלו ועמד להתפלל. לולאו לא יכול היה לבצע את פסק דין המות שהוציא על הרבי.

ידיו היו קצרות מדי לכך. השלטונות המרכזיים לא הרשו לו לבצע את פסק דינו החמור. ולא זו בלבד שלולאו לא המית את הרבי, אלא עוד זאת ניתנו לרבי הקלות והנחות מסויימות בחיי כלאו.

העובדה היא, שכל ימי שבתו של הרבי בבית סוהר איום

בהתיעצות השניה, נפסלו שתי הדרכים של פניה אל אישי השלטון הגבוהים ושל פניה ליהדות חוץ לארץ.

כולם הסכימו שאסור להעמיד בסכנה את חיי הרבי על ידי פניה אל אישי השלטון הגבוהים, הצ'קה עלולה מתוך רוגו להמית את הרבי.

יהדות חוץ לארץ יכולה אמנם להביא עזרה רבה, ברם זה עלול לארוך יותר מדי זמן וההשתדלות יכולה לבוא חלילה אחרי ככלות הכל... עוד זאת, זה יכול לשמש הוכחה לג.פ.א. שהרבי הנו קונטר-ריבולוציונר מסוכן, כי הנה העולם הקאפיטליסטי מתערב ומשתדל למענו.

והוחלט לנקוט בדרך של פניה פרטית, לפעול על הג.פ.א. הלנינגרדית לשחרר את הרבי. ברם, מיד הוברר שגם דרך זו אינה טובה.

בשבת בבוקר הגיע למוסקבה יהודי דתי מלנינגרד, ובידו אינפורמציה שמצבו של הרבי איום. הג.פ.א. הלנינגרדית החליטה להמית את הרבי ביריה.

בשבת לפנות ערב התאסף הועד המיוחד והחליט לפנות אל ראשי השלטון הסובייטי בבקשה למען הרבי. אם הג.פ.א. הלנינגרדית קבלה כבר החלטה של פסק דין מות, הרי שאין מה להפסיד בפניה כזו.

באותו ערב נשלחו מברקים אל קאלינין נשיא המדינה, אל ריקוב ראש הממשלה ואל הנהלת הג.פ.א. במוסקבה.

כן הודיעו למרכזים היהודיים ברוסיה, חרקוב, מינסק כדומה, ובקשו לאסוף חתימות של מאות אלפי יהודים ברחבי רוסיה, ושל מוסדות וחברות יהודיות ברוסיה, על כתב בקשה מיוחד לשלטון הסובייטי, בו יערבו ליחסו הליאלי של הרבי כלפי השלטון, וכי נקי הוא מכל אשמה של פעילות קונטר-ריבולוציונית.

הפיציה על מאות אלפי חתימות תדרוש:

- שחררו את הרבי.

הועד השתדל גם להיפגש עם יו"ר הג.פ.א. הכל-רוסי מנושינסקי ולהסביר לו כי מאסרו של הרבי בטעות יסודו.

הועד פנה גם אל הגב' פישקובה, אשתו הראשונה של הסופר הרוסי המפורסם מקסים גורקי, שכינהה כיו"ר הצלב האדום ברוסיה, המוסד המשתדל למען אסירים פוליטיים. גב' פישקובה זכתה לכבוד והשפעה בחוגי השלטון הסובייטי.

אלה היו הצעדים הראשונים בהם נקט הועד להצלת

האסירים ישנו והוא עיין בספר או כתב.

וגם זו היתה הנחה מיוחדת במינה ששומר הדלת - כמובן בהסכמת ולפי הוראת הגנהלת בית הסוהר - נתן לרבי.

על כל אסיר לרחוץ ולשפשף את ריצפת תא הכלא, ובתא בו יושבים כמה אסירים, מסודר תור וכל יום עושה זאת אסיר אחר, והשומר משגיח על כך. הרבי היה פטור מכך.

וכשהרבי לא רצה

לשתות את המים החמים הניתנים לכל האסירים מתוך שלא היה בטוח שמרתיהים אותם בדוד מיוחד - ניתנה לו האפשרות לקבל מים חמים בלי כל חשש של כשרות. על אחת ההנחות הניתנות לכל האסירים - ויתר הרבי, והיא : הטיול היום-יומי.

כל יום מוצאים האסירים לטיול למשך רבע שעה. מי לא טייל בחצר בית הסוהר ה"שפאלרקי", אנשי מדע, רופאים מפורסמים, עורכי דין, סוחרים גדולים, פועלים, זקנים וצעירים. אין זמן קבוע לטיולים אלה, כל יום יושבים האסירים בלבבות דופקים ומחכים לאותו רגע בו יקראו לצאת לטיול, לשאוף קצת רוח צחה ולראות פנים חדשות.

אסור להתעכב אף לרגע בשעת הטיול, אלא לצעוד ולצעוד על אותו שטח, ואסור גם לשוחח עם אף אחד.

והשומרים באותה שעה תקיפים ונוקטים בצעדים חריפים, עובר מישוה אף כחוט השערה על חוקי בית הסוהר, מתכבד הוא על ידי השומר במתנת יד ראויה שנעשה לו חושך בעינים. נחת רב אין לאסירים מהטיולים הללו.

והרבי ויתר מלצאת ומלהשתתף בטיולים היום יומיים. כל משך ימי שבתו במאסר - פרט להליכתו לחקירות - לא יצא הרבי מתאו.

על ספר תהלים שלו היה הרבי רושם כל יום את התאריך היהודי: יום...פרשת השבוע...לחודש...

במשטר הכלא של הג.פ.א. מקבלים פרקי זמן, יום ושבוע משמעות אחרת מזו שמחסיס להם אנשים הנמצאים במצב נורמלי.

מצב בריאותו של הרבי היה רחוק מלהשביע רצון.

זה, ששמעו בלבד הטיל פחד, התיחסו אליו ביחס יוצא מגדר הרגיל. ברם, הוא היה מנותק מהעולם החיצוני, לא קיבל שום ידיעות ולא ידע דבר על הנעשה למען הצלתו.

מאידך, נודע לו שגם מזכירו הפרטי נאסר. וזה נודע לו באמצעות ספר המשניות.

למזכירו הרב ליברמן היה ספר משניות דומה בדיוק לספר המשניות של הרבי. שבועות אחדים לפני מאסרו זקוק

היה הרבי לעיין בספר משניות ושלו לא נמצא באותו רגע תחת ידו. נתן לו הרב ליברמן את ספר המשניות שלו. הרבי עיין בו, ועשה קמט בדף מסויים ולאחר מכן החזירו להרב ליברמן.

כשנלקח הרבי למאסר לקח אתו את ספר המשניות שלו. אולם לפני היכנסו לכלא לקחו ממנו את ספריו עם התפילין שלו. כעבור ימים אחדים הוחזרו

לו התפילין והספרים. הרבי בדק את הספרים וראה לפניו את המשניות עם הקמט שעשה בו לפני כמה שבועות.

הרי זה של ליברמן, ואיך הוא מגיע לכאן? ספר משניות זה הביא את לו הידיעה שגם מזכירו הפרטי נאסר.

גם הרב ליברמן נאסר, גם הוא לקח אתו ספר משניות וגם ממנו נלקח הספר בכלא, וכשבאו אנשי הג.פ.א. להחזיר לרבי את ספריו החליפו בטעות ספרו של הרבי בספרו של ליברמן.

כל יום היה הרבי אומר תורה בפני האסירים היהודיים שבתא מאסרו, ורושמה אחר כך על בדילי הסיגריות.

הוא רשם אז נוסף על תורתו גם כל מה שעבר עליו וכן זכרונות מילדותו. הרשות לכתוב בתא המאסר, היתה אחת ההנחות הגדולות שניתנו לרבי.

חוק בית הסוהר אוסר את הכתיבה בתא. כל יום מקבל כל אסיר דף נייר ועפרון לכתוב בקשותיו אל מנהל בית הסוהר, ועליהם להחזיר מיד את הנייר והעפרון. בידי הרבי היה בכל משך ימי מאסרו עפרון והוא כתב תמיד.

חוק בית הסוהר אוסר על אסיר להיות ער לאחר שעת הכרות השינה. ואילו הרבי ישב כל לילה מאוחר מאד. כל

ברגעים כאלה שזה עלול לעורר שנאה בלב הרוסים, באמרם שיהודי דתי רוצה להרוס את הממשלה. זכור לולאו, חוזר בק! אתה מביא רק שנאה על יהודים, אתה עוור בהפצת האנטישמיות.

נחמנסון שתק ולולאו האזין כשבת צחוק גסה נסוכה על פניו. הרבי החזר לתאו, ומספר בדילי סיגריות קלטו את רישומיו הקשים מאותה חקירה.

פרק ט

פעילות חשאית לשחרורו של הרבי

כאמור, החליט הועד להימנע מכל פניה אל גורמים מדיניים וצביוניים שמחוץ לרוסיה, מחשש שלא לסבך את המצב. ברם, דבר מאסרו של הרבי נודע בעולם ממקורות פרטיים. מברקים ומכתבים רבים השואלים לשלומו של הרבי, נתקבלו בחוגים הקשורים אל הרבי, מארצות רבות, מאנגליה, גרמניה, צרפת, ארצות הברית, ארץ ישראל ומהארצות הסקנדינביות. אולם, כל אלה נשארו ללא מענה, מתוך הנימוק האמור שלא יראה הדבר בעיני השלטון הסובייטי כניהול תעמולה בחוץ לארץ נגד ברית המועצות.

היהדות העולמית החלה בפעולות להצלת הרבי על דעת עצמה. ביחוד עמלו יהודי גרמניה. הרב ד"ר הילדסהיימר, רבה החרדי של ברלין, וד"ר ליאו בק, הרבינר הריפורמי, פנו אל ד"ר אוסקר קוהן, יהודי שהיה ציר בבונדסטאג הגרמני מטעם המפלגה הסוציאליסטית והשתייך גם לפועלי ציון, ובקשו עזרתו להצלת הרבי.

ד"ר אוסקר קוהן התגייס מיד לעבודת ההצלה. התראה עם ד"ר שטרומן שר החוץ הגרמני ויחד עם הרב הילדסהיימר והרבינר ד"ר בק התראה עם מר ווייסמן סגן הרייס-קנצלר הגרמני.

מר ווייסמן הבטיח לעשות ככל אשר ביכלתו להצלת הרבי, והפעיל את יחסיו הידידותיים עם הציר הסובייטי בברלין מר קרטינסקי, הציע בפניו את פרשת מאסרו של הרבי ובקשו לפעול לשחרורו. תשובתו של קרטינסקי אל סגן הרייסקנצלר הגרמני, היתה:

- הנני משוכנע, שהממשלה הסובייטית לא היתה מעוניינת במאסרו של הרבי. אני רואה בכל הפרשה, פעולת נקם בלבד מצד ה"ביסקציה" נגד הרבי הפועל בעיני הדת. לדעתי אין לממשלה הסובייטית כל ענין במאסרו של הרבי, ומאמין אני שאפשר יהיה להסביר את כל הענין בפני הממשלה

אולם הרופא שביקר אותו - אחרי בקשותיו והפצרותיו של הרבי - קבע, אולי למרות רצונו הפרטי אלא תחת לחץ, כי מצבו מרשה להמשיך להחזיקו בכלא.

אחרי תשעת ימי מאסר, הורשה לו בפעם הראשונה, לכתוב מלים אחדות למשפחתו. הרבי כתב שהוא מרגיש טוב, וביקש לשלוח לו את בגדי השבת שלו. וביום ששי קיבל הרבי את בגדי השבת שלו ואבנטו.

בערב, לקראת שבת, לבש הרבי את בגדי השבת. שכח על מצבו, על בית כלאו, נעלמו ונגזרו כותלי בית הסוהר, הרבי הרגיש את עצמו כאילו נמצא בביתו, וקיבל את השבת בחגיגות ובקול ובגיגון חב"די.

יושב לו אסיר ב"שפלקרה" בית הסוהר הצ'קיסטי האיום, לבוש בגדי המשי השבתיים שלו, ענוד אבנט, ומזמר "לכה דודי". נעלמו ונגזרו כותלי בית הסוהר, המנעולים והבריחים...

קפוטה של משי, אבנט, ונגינה חסידיית "לכה דודי לקראת כלה".

בעשרים ואחד לחודש סיון, נקרא הרבי לחקירתו השניה. נוסף על החוקרים הרוסיים נכחו ולקחו חבל ראשי בחקירה גם נחמנסון ולולאו. ולולאו הצטיין בגסות התנהגותו יותר מכולם, ועלה גם על נחמנסון היהודי.

נחמנסון היה בעל השכלה, גם לא היה בור מידיעת היהדות, וכשהיה שוכח על תפקידו כצ'קיסט היה מתיחס בצורה אנושית ועדינה.

לעומתו היה לולאו נבער מדעת ומכל תרבות, כעסן ורתחן, עודנו נער הצטרף לצ'יקה והיא שעיצבה את אופיו, התנהג בגסות ובנערות. ברם, הוא הרי היה החוקר-השופט ובדרך כלל ניהל הוא - לולאו - את החקירה.

הוא גולל מחדש את כל הטענות נגד הרבי, שאל שוב אודות מהותה של החסידות, והאשים וחזר והאשים את הרבי בקונטרס-ריבולוציה.

הדברים כאבו לרבי. במיוחד האשמה החוזרת ונשנית כקונטרס-ריבולוציונר הדהימה את הרבי והוא פנה אל לולאו מתוך לב רותח בדברי תוכחה:

- לולאו זכור! אתה מביא לאנטישמיות על ידי ההאשמות שאתה טופל עלי. אתה יוצא נגדי באשמה מזויפת שכאילו ברצוני להוריד את הממשלה הסובייטית, וזאת

אותה לפנות שוב אל מנזשינסקי לבטל את פסק דין הגירוש. אם זה בלתי אפשרי - להשהות לכל הפחות את ביצוע פסק הדין לזמן מאוחר יותר. ואם גם זה בלתי אפשרי - להסיע לפחות את הרבי החולה באופן עצמאי על חשבוננו ולא בקרון האסירים.

גב' פישקובה הבטיחה למשלחת נאמנה שתעשה כל אשר ביכלתה להשיג כל אשר ניתן להשיג. היא עבדה ועשתה עד עתה ותמשיך לעשות ולפעול בלי לאימת עד השחרור המלא.

פרק י

עשר שנה לאי סולובקי - שלש שנים לקוסטרומה

ביום הרביעי, כ"ט בסיון, שבועיים אחרי מאסרו, צריך היה הרבי להישלח לגולה ולגירוש לאיי סולובקי לתקופה של עשר שנה.

הידיעה התפשטה בכל רחבי לנינגרד, והרבי כתב לבני משפחתו לבוא ביום זה לבית הכלא ה"שפאלרקי" להיפרד ממנו. כל המשפחה באה לבית הכלא וניסו לברר במשרד הכלא, מתי ולהיכן יוציא את הרבי. אולם לא קבלו כל תשובה.

בינתיים התאסף קהל רב מסביב לכלא, לראות את הרבי שעה שיוציאוהו מהכלא להעבירו אל קרון הנוסעים, כדי להיפרד ממנו.

בלנינגרד לא ידעו מה שפעלה בינתיים הגב' פישקובה במוסקבה. הגב' פישקובה הודיעה למשלחת הועד המוסקבאי כי נפגשה עם מנזשינסקי והוא הבטיח לה כי יעכב את ביצוע גזר דין הגירוש לאיי סולובקי.

מנזשינסקי שלח כבר הוראה לג.פ.א. הלנינגרדית לעכב את הגירוש. הוראה זו נתקבלה בג.פ.א. הלנינגרדית בשעה האחרונה ממש, בעת שהיא עסקה בהכנות האחרונות להעביר את הרבי אל קרון האסירים.

באותו זמן שבני המשפחה והקהל הרב עמדו ליד בית הכלא "שפאלרקה", שלח אחד ממקורבי הרבי מברק לועד המוסקבאי כי הרבי ישולח ברכבת היוצאת לסולובקי בשעה שבע בערב.

המברק הביא את אנשי הועד במבוכה רבה, למי להאמין? מיד הלכה משלחת אל הגב' פישקובה, לברר את המצב, והיא הבטיחה כי אין כאן אלא טעות, הרבי לא ישולח היום ולא ישולח בכלל לאיי סולובקי.

ואני מצדי אנצל את כל האמצעים שברשותי לעשות זאת ולעזור לשחרורו של הרבי.

ואכן, קרטינסקי לא השהה ביצוע הבטחתו ופנה מיד למוסקבה בענין זה. מכל ערי ועיירות רוסיה נשלחו אלפי מברקים אל קאלינין וריקוב בדרישה ובבקשה לשחרר את הרבי. והתשובה היתה אחת:

- הרבי נאסר כעבירין כבד עוון, מצבו לא נשתנה.

משלחות יהודיות ממרכזי הישוב ברוסיה בקשו להתראות עם ראש הג.פ.א. הכל-רוסית מנזשינסקי, בענין הרבי, אך הוא השיב את פניהם ריקם.

אולם יהודי חוץ לארץ לא נחו ולא שקטו, וכאמור הצטיינו יהודי גרמניה בפעילותם העקבית. משקל רב נועד להשתדלותה של גב' פישקובה יו"ר הצלב האדום ברוסיה, שהשקיעה מאמצים רבים בענין.

גב' פישקובה פנתה אל ריקוב ואל מנזשינסקי ודרשה להוציא את הרבי לחפשי. היו גם קומוניסטים חשובים, יהודים ולא יהודים, שהצטרפו לפעילות זו לשחרורו של הרבי.

הועד המוסקבאי הצלת הרבי שיתף עמו עסקנים יהודיים מערי רוסיה הגדולות.

עסקנים יהודיים חשובים מחרקוב, קיוב, מינסק, ויטבסק ועוד, באו למוסקבה והשתתפו בישיבות הועד לשחרור הרבי.

הפעילות והשתדלנות לשחרור הרבי הופעלה במרץ ובמאמץ רב. אך ביחוד טרחה גב' פישקובה ולזכותה יש לומר שהיא לקחה על עצמה את החלק הארי של העבודה.

לבסוף הוכתרה פעילות מאומצת זו בהצלחה.

ראשונה: עונש המות בוטל

במקום זה הוחלט להגלות את הרבי לעשר שנות גירוש לאיי סולובקי. ועד ההצלה סיים זה עתה התייעצותו, כשהגיעה הבשורה דרך הטלפון:

- ברוך השם, לא מות, רק גירוש עשר שנים לאיי סולובקי.

הנאספים היו מאושרים לשמוע את הבשורה וראו בזה חסד ה', אולם באותו מעמד הוחלט, כי אין זה אלא שלב ראשון בהצלה. גם הגירוש טומן בחובו סכנה חמורה לחיי הרבי. והוחלט להמשיך בהשתדלות באותו מרץ שהתחילו בו. משלחת מיוחדת פנתה מיד אל הגב' פישקובה ובקשו

מסינג - כעס והם חיפשו להתנקם ברבי. הם רצו לשלוח אותו לשם בשבת. הרבי מחה, והכריז שלא יסע בשבת.

ונשארה דרך אחת - הגב' פישקובה.

הועד המוסקבאי שלח שוב משלחת אל הגב' פישקובה שהסבירו לה פירושה של חילול השם לרבי, והיא הבטיחה לעשות כל אשר ביכלתה למנוע את הדבר.

גב' פישקובה נפגשה באופן דחוף עם ראש הממשלה הסובייטית ריקוב והציעה בפניו את הענין. בנוכחותה טלפן ריקוב אל ראש הג.פ.א. הכל-רוסית מנזשינסקי ובקשו לדחות את הנסיעה לאחרי שבת. ומנזשינסקי הסכים.

פרק י"א

הרבי הוגלה לקוסטרומה ומשתחרר כעבור עשרה ימים

ביום ראשון, ג' בתמוז, אחרי תשע עשרה ימים של חבישה בבית הכלא ה"שפאלרקי", הוגלה הרבי לקוסטרומה, עיר רחוקה בפנים רוסיה, לתקופה של שלש שנים.

בשעות הצהרים נקרא הרבי למשרד הכלא, שם נאמר לו שניתנת לו רשות ללכת לביתו ולשהות עד הערב. בשעה שמונה בערב יוצאת הרכבת לעיר קוסטרומה ועל הרבי להיות בתחנת הרכבת לפני השעה שמונה ובאם יאחר, ילון שוב ב"שפאלרקי".

בית הרבי התמלא חיש מהר קהל רב שמילא את כל החדרים עד אפס מקום. השעה כבר שבע ועל הרבי להתכונן לדרך.

המשפחה נפרדת

מהרבי בתוך הבית. מצטרפים אליו בנסיעתו לקוסטרומה בת אחת, ידיד קרוב וחתנו הרב

גור אריה. תחנת הרכבת מלאה וצפופה אלפי איש. רבים רצו לנסוע עם הרבי כמה תחנות, אך הג.פ.א. אסרה למכור כרטיסים לרכבת זו.

עם הופעתו של הרבי בתחנת הרכבת, סובב אותו משמר חזק, שלשה צ'קיסטים, שוטרים גרוויים, חיילים ושנים ממנהלי מחלקת החקירה הפלילית.

היתה זו בשורה חדשה. גזירת הגירוש לאיי סולובקי - בוטל.

ומה אירע באותה שעה? - אותה שעה שהיתה נועדת לשלוח את הרבי, הוא נקרא לחקירה. זו היתה החקירה השלישית מיום האיטרו. מיודענו הותיק, הצ'קיסט לולאו כבד הפה ניהל את החקירה.

ושוב אותן שאלות ושוב אותן טענות שהרבי נשאל עליהן עשרות פעמים לפני כן. לולאו חזר, שנה ושילש והוסיף עליהם טענות ושאלות חדשות, ומתוך שנאת נקם השתדל לגרום לרבי צער וסבל. הרבי נקרא לגשת אל שולחן הכתיבה ושם הראה לו לולאו תעודה רשמית עליה היה כתוב:

- מיתה ביריה! קו מתוח על המלים בהוספת המלה "ניעט" (לא). מתחת לכתובת זו - כתובת שניה:

- עשר שנה גלות סולובקי! ושוב קו מתוח בהוספת המלה "ניעט" (לא). ומתחתיה כתובת שלישית:

- שלש שנות גלות לקוסטרומה!

ולולאו הוסיף:

מצבך יהיה קשה שם מאד, הרבה סבל ויסורים מוכנים לך שם בעיר קוסטרומה. יכול אתה להציל את נפשך

ממצוקות אם תסכים להשתתף בועידת הקהילות היהודיות לפי יזמתה של הקהילה הלנינגרדית - "ליד"ה" - פרסם הודעה שאתה חוזר כך מהתנגדותך, הסכם לוועידה, ומיד תצא לחפשי.

- אינני מתחרט ואינני חוזר בי - ענה הרבי בתקיפות - יכולים

אתם לאיים עלי בעונושים הכבדים ביותר ולא תשפיעו עלי לשנות את דעתי והחלטתי, יכולים אתם אף לשלחני לסיביר אם רצונכם בכך. גזר הדין היה:

שלוש שנות גלות לקוסטרומה.

לולאו רתח מרוב זעם, וראש הג.פ.א. הלנינגרדית

התחנות

היהודים הדתיים, כאילו עושים צחוק מהצ'קה. רק שבוע עבר מגירושו של הרבי והם כבר מעיזים לבקש את שחרורו המלא. היא תראה בכך משום עלבון כלפי עצמה.

ופנו שוב -

אל מי?

אל גב' פישקובה, אשתו הראשונה של הסופר מקסים גורקי. אחד מעזוריה של גב' פישקובה, יהודי, נסע ללנינגרד, להשפיע על ראש הג.פ.א.ו. הלנינגרדית שלא יפריע לשחרורו של הרבי. אך, מסינג, ראש הג.פ.א.ו. הלנינגרדית, זה שאסר את הרבי, אף לא רצה לשמוע על כך.

- אין כל סיכויים להמתקת הדין - ענה מסינג בקצרה ובחרפות. עוורה של גב' פישקובה לא הירפה בטענו שהרבי חף מפשע, האשמתו היא עלילת שוא.

אך מסינג התעקש - אין כל סיכוי להמתקת הדין. בתשובה שלילית זו חזר למוסקבה שליחה הנאמן של גב' פישקובה. אך, הועד המוסקבאי לא נבהל והחליט להמשיך בכל המרץ בפעולות עד לשחרורו של הרבי. ואולם ברור היה שהרבי לא יוכל לחזור ללנינגרד, כי שם מסינג הוא המושל בכיפה.

גב' פישקובה השתדלה שוב אצל ראשי השלטון הסובייטי והתוצאה היתה, שאחרי עשרה ימים של גירוש בעיר קוסטרומה - זכה הרבי לשחרור מלא.

הרבי הופיע בג.פ.א.ו. להתיצבות השבועית המוטלת עליו, ופקיד הג.פ.א.ו. קיבל אותו בסבר פנים יפות ובידידות ואמר לו:

- הנך פטור מכל התיצבות, הנך משוחרר לגמרי. והוסיף:

- הריני מאושר להיות הראשון לבשר לך על גאולתך. ביום י"ד תמוז, בשעה עשר בבוקר, אחרי עשרה ימי גלות, עזב הרבי את קוסטרומה כאורח חפשי.

קהילת קוסטרומה שלחה שני נציגים שליוו את הרבי עד לנינגרד.

כך שוחרר הרבי.

פרק יב

דובין, ציר הסיים הלאטבי, משתדל לקבלת היתר יציאה לרבי מרוסיה

היה ברור לכל, שעל הרבי לעזוב את רוסיה, בכל רגע הוא עלול להיאסר שוב.

יממה שלמה ארכה הנסיעה לקוסטרומה. חסיד ליובאוויטשי אחד הכין כבר דירה לשיכנונו של הרבי בקוסטרומה.

בשעה מאוחרת בלילה הגיעה הרכבת לעיר הגולה. בהתאם לפקודה צריך היה הרבי להתיצב מיד במשטרה המקומית. אך, הרבי החליט שלא ללכת בלילה למשטרה.

הוא עמד תחת רשותה של המשטרה ושל הצ'קה. הרבי מילא את השאלונים השונים של "אסיר גולה" ומפקד המשטרה המקומית אמר לו:

- הנך אסיר-גולה, הנך עברייך ונמצא כאן כאסיר המרצה את עונשו על חטאיו נגד המשטר הסובייטי. עליך להימצא בעיר זו, אסורה עליך היציאה אל מחוץ לתחום העיר אלא אם תקבל רשות על כך. אם ברצונך להחליף מקום מגורים בעיר, חייב אתה להודיע על כך מקודם לג.פ.א.ו. ובודאי ידוע לך שהמשטרה תדע הכל על מעשיך אתה ועל כל מה שיעשה בביתך.

המשטרה והצ'קה לא הסירו את עינם מהרבי אף לא הרגע אחד. אבל ההתייחסות אליו היתה הוגנת. קוסטרומה היא עיר רוסית גדולה ויהודיה מעטים, כמאה משפחות בלבד, יהודים פשוטים הרחוקים מידעית התורה. יש בה בית כנסת אחד בו התפלל הרבי ובשעת תפילתו היה בית הכנסת מתמלא מפה אל פה יהודים שכבר זמן רב לא דרכה רגלם על סף בית הכנסת. קוסטרומה העיר הגדולה והקדושה לפראבוסלבים - קיבלה לפתע רבי!.

הועד הלנינגרדי להצלת הרבי החליט להמשיך בפעילות ובמציאת דרכים עד לשחרורו המלא של הרבי. יש לפנות אל התובע הראשי קרילנקו בבקשת חנינה לרבי.

החשבון היה, מצד אחד פעילותה של הגב' פישקובה ומצד שני הפעילות והלחץ מחוץ לארץ - ושתיהן יחד יכולות לעזור.

הוחלט שחתנו של הרבי, הרב גור-אריה, יסע למוסקבה. בישיבת הועד המוסקבאי נידונה ההצעה והוחלט שלפני שנפגשים עם גב' פישקובה ופונים אל התובע הראשי קרילנקו, לברר מה הם הסיכויים להשתדלות זו במצב זה.

והעצה היתה:

- להרפות קצת, לפחות ששה חדשים. הג.פ.א.ו. תילחם נמרצות נגד כל ניסיון לשחרורו המלא של הרבי, היא לא תרשה אף לקרוא את הבקשות ותראה בכך משום חוצפה יתירה של

גב' פישקובה הבטיחה להמשיך בהשתדלותה.

הציר דובין הלך תחילה לקומוסטרין לעניני חוץ ונשא ונתן עם מר דוברוניצקי, יהודי פולני, שעמד בראש מחלקת פולין, ליטא, לטביה ואסטוניה.

התשובה היתה: לא! וגם הסיכויים היו קלושים.

ד"ר אוסקר קוהן, מכרו האישי של הקומוסטר לעניני חוץ צ'יצ'ירין, נשא ונתן אתו ועם פקיד בכיר במשרד החוץ הסובייטי רוטשטיין, גם הוא יהודי, וגם פה היתה התשובה: לא!.

ד"ר אוסקר קוהן עבד במרץ, אך הקושיים היו גדולים מאד, ופעם אחת בא אל הציר דובין וכמוך יאוש אמר לו: איני יכול לעשות יותר כלום!.

שניהם, דובין וקוהן עבדו לחוד, וכלפי חוץ נראה כאילו היתה מעין התחרות ביניהם, כל אחד רצה את הרבי כרב הקהילה ששלחה אותו עם "כתב רבנות".

הציר דובין נפגש שנית עם ראש המחלקה הבאלטית, היהודי הפולני דוברוניצקי, בבקשו להרשות את יציאתו של הרבי לריגא, וזה ניסה שוב להשיב את פניו ריקם. אז יצא הציר דובין

הרבי שליט"א מלך המשיח עם חותנו כ"ק רבי יוסף יצחק

היתה או שעת כושר לציר הסיים הלאטבי לבקש טובה:

בתיבועה: - אתם רוצים שאנו וידידנו נעזור לכם בחתימת החוזה

המסחרי עם ארצנו. וכשבאים אנו אליכם בבקשת טובה - אתם משיבים את פנינו ריקם. אנו רוצים את הרבי מליובאוויטש בתור רב, הקהילה היהודית בבירתנו ריגא רוצה בו כרב, ואתם אינכם מרשים לו לצאת את רוסיה. בינתיים באה לרבי הזמנה נוספת מיהודי גרמניה הרוצים גם הם בו כרב, יכול להיות שהרבי ירצה יותר טוב לנסוע לגרמניה ויתכן גם שתתנו לו הרשות לכך. הרי עלי לומר לכם גלוי שתעוררו בזה את רוגזה של יהדות לטביה, שתאבד את אשר תאבה נפשם לראות את הרבי מוכתר בכתר הרבנות הריגאית, ורוגזה זו תזיק למשא ומתן שלכם בענין החוזה.

אך ראש המחלקה, דוברוניצקי היהודי, לא נבהל גם מדברים אלה ולא נענה לבקשתו.

בינתיים הגיע למוסקבה, הציר הסובייטי במדינת

מברלין יצא ד"ר אוסקר קוהן, הציר הסוציאליסטי בבונדנסטאג הגרמני, עם "כתב רבנות" לרבי מקהילת פרנקפורט. הוא הביא אתו גם כתבי השתדלות מגדולי השלטון הגרמני וממר קרסטינסקי, השגריר הסובייטי בגרמניה.

גם מריגא יצא הציר האגודאי הדתי מרדכי דובין, ב"כתב רבנות" לרבי מהקהילה המקומית. והביא גם המלצה מהציר הסובייטי בלטביה - יהודי מלודו - .

הציר דובין נסע אמנם מתוך חשש לחייו, כי בשעתה

נאסר על ידי הבולשביקים, בימי הטרור האדום בלטביה, ודובין כעסקן כללי פעל אז לספק מצות ליהודי ריגא. הבולשביקים אסרו אותו אז והיה חשש שיוציאו עליו פסק דין מות. הוא אמנם ניצול, אך את הפחד הוא עדיין לא שכח.

בכלל פחדו בלטביה מרוסיה הסובייטית, היא כל כך קרובה לרוסיה, והפחד הוא כמג'ונגל אפריקאי.

הפחד שרר בלטביה מהתקופה שהבולשביקים שלטו בה, היה זה זמן איום, הטרור האדום שרר שם בלי רחמנות.

אנגליה ניתקה זה עתה את יחסיה עם רוסיה הסובייטית, ורוסיה נשאה ונתנה אז עם ממשלת לטביה בדבר חוזה ידידות ומסחר. רוסיה היתה מעונינת מאד בחוזה זה. וציר הסיים הלאטבי היה חשוב מאד לשם כך, וביחוד ציר כדובין שהוא בעל השפעה במפלגת האיכרים בלטביה.

בלקחו בחשבון מצב ענינים זה, נסע דובין לרוסיה.

ופחדו היה פחד שוא, הוא התקבל שם בכבוד גדול והתיחסו אליו בידדות רבה.

אך קרוביו במוסקבה חששו לבקר אותו במלונו, באמרום שלצ'יקה אלף עיניים ופחדו ללכת אליו. ואם אמנם לא יאסרו אותם בגלל ביקורם את דובין, אך הג.פ.או. כבר תמצא עלילות שונות מדוע לאסור אותם.

ד"ר אוסקר קוהן פעל בדרכיו הוא, והציר דובין -

דוברוניצקי והציר הסובייטי בלטיביה.

כולם, פרט לצי'צ'ירין, היו יהודים. דוברוניצקי והציר ללטיביה - יהודים מפולין, וליטבינוב - יהודי מביאליסטוק.

הישיבה בראש השנה במשרד החוץ הסובייטי החליטה להרשות לרבי לצאת את רוסיה יחד עם משפחתו.

הסידורים הפורמליים היו צריכים להיעשות בלנינגרד, מכיוון שהרבי הגו תושב לנינגרד ומכהן באופן רשמי כרב העיר.

סידורים אלה היו נתונים בידי מחלקת משרד החוץ של העיר לנינגרד בראשה עמד יהודי בשם זלקינד - נכדו של הרב מדווינסק הידוע בשם "הבטלן". מזכירו של זלקינד היה גם הוא יהודי בשם קרנקין.

הציר דובין נסע ללנינגרד כדי לזרז את סידור העניינים הפורמליים.

בהיכנסו אל זלקינד ובהביעו לפניו את משאלתו לזירוז סידור העניינים הפורמליים - ענה לו זלקינד:

- מה אתם מדברים על הסידור הפורמלי ליציאת הרבי, לא קבלתי כל הוראה על כך.

אחד הפקידים במקום, גם הוא יהודי, התרגז על דובין, שכן הדבר נראה כאילו רוצים להוציא דבר במרמה.

אך דובין הצליח לפעול על זלקינד לטלפן למשרד החוץ

במוסקבה ולשאול אם אמנם נשלחה הוראה כזו. זלקינד טלפן ומיד נוכח לדעת שאכן ניתנה הוראה כזו, ונתברר שההוראה נמסרה לאחד הפקידים הנמוכים, גוי, להעבירה ללנינגרד, אלא הוא הכניס את ההוראה למגירה לרגע קט ושכח עליה.

זלקינד קיבל את ההוראה טלפונית ממוסקבה.

וזלקינד נתן את האישורים הדרושים ליציאתו של הרבי, של משפחתו, של ששה אנשים נוספים ממקורבי הרבי כמלווים וכן הורשה להוציא את הרהיטים ואת הספרייה.

אולם, החוק קובע שלפני הוצאת ספרים מרוסיה צריכים לקבל אישור מיוחד על כך מנציג "ועד הדפוס".

לטיביה, היהודי מלודו, לדון בעניני המשא ומתן עם לטיביה, אך יחד עם כך החל גם כן לפעול לקבלת רשות יציאה לרבי מרוסיה כדי לנסוע לריגא, דבר שיכול לעזור רבות למשא ומתן המסחרי.

גם הציר הלאטבי במוסקבה, סייע לדובין, הוא הפגיש אותו עם הפקידים הבכירים במשרד החוץ הסובייטי בסעודה מיוחדת שערך לצורך זה בבית הצירות הלאטבית.

בסעודה זו אירע דבר מעניין: היה זה ביום תענית, ודובין לא טעם שום דבר. אחד המסובים, פקיד סובייטי בכיר, יהודי, הרגיש בדבר ואמר לדובין: מדוע אינכם טועמים שום דבר? אם אתם חוששים מטריפות - יכולים אתם להי לאכול פירות.

אני צם, היום תענית - ענה לו דובין.

הפקיד הסובייטי הבכיר, היהודי הפולני, יודע מה משמעותה של תענית - שמע תשובתו של דובין ושתק.

פרק יג

הרבי יוצא את רוסיה

לבסוף, הסכים דוברוניצקי לתת לרבי לצאת את רוסיה, בתנאי שמשפחת הרבי, אמו הרבנית הזקנה, אשתו הרבנית, בנותיו וכל המשפחה וכן הרהיטים וספרייתו של הרבי, ישארו ברוסיה. הם ישמשו בתור ערובה לממשלה הסובייטית.

עצם מתן הרשות לרבי לצאת את רוסיה היה בו משום

נצחון גדול. ברם, הרבי החליט לא לנסוע אלא אם גם משפחתו תצטרף אליו.

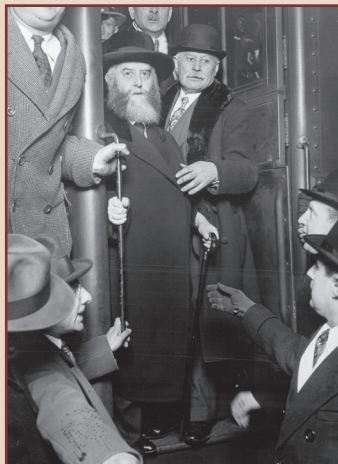
והיו מוכרחים להשתדל שוב. השתדלה גב' פישקובה, השתדל ד"ר אוסקר קוהן, אך ערך מיוחד ומכריע נועד להשתדלותו של הציר דובין בעזרת הקלף שהחזיק בידו - חתימת החווה עם לטיביה.

דובין הפציר והתחנן במשרד החוץ ולבסוף איים:

- אינכם יכולים לקוות לעזרתנו בחתימת ההסכם עם לטיביה.

השתדלויות נמשכה מכל הצדדים ולבסוף נערכה במשרד החוץ הסובייטי, ביום השני של ראש השנה, ישיבה מיוחדת לדון בדבר מתן היתר יציאה לרבי.

בישיבה זו השתתפו: צי'צ'ירין, ליטבינוב, רוטשטיין,

באסרו חג סוכות, תרפ"ח, יצא הרבי את רוסיה. אליו נילוו כל משפחתו, ששה חסידים ליובאוויטשיים כמלווים, והיטיו וספרייתו שמילאו ארבעה קרונות.

בין החפצים שהורשה להוציא, היו שלשה פודים כלי כסף יקרים.

קהל רב התאסף בתחנת הרכבת להיפרד מהרבי. בכל הדרך מרוסיה עד ריגא, יצאו המוני יהודים בכל תחנה לקבל את פני הרבי ורבים הצטרפו לנסוע כמה תחנות.

כשהגיע הרבי לריגא, שאלוהו להרגשתו אחרי כל מה שעבר עליו, והוא ענה:

- אם מישהו יציע למכור לי במיליארד רגע אחד של יסורים בעתיד - לא אקנה, ואם מישהו ירצה לקנות ממני עבור מיליארד רגע מיסורי בעבר - לא אמכור.

לבדיקת הספרים נשלח יהודי בשם שטיין שהיתה לו ידיעה בטיבם וערכם של ספרים, וכשראה בספריה ספרים יקרי ערך וכתבי יד עתיקים, לא רצה בשום אופן לתת את האישור להוצאתם, באמרו:

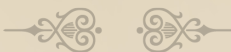
- דברים יקרי ערך כאלה אסור להוציאם מהמדינה - לעולם לא אאשר דבר כזה.

בקשו והתחננו בפניו, והוא באחת, לא ירשה, ומתוך רוגזה עזב את המקום.

הציר דובין פנה אל "ועד הדפוס", סיפר איך קיבל את הרשיון, הוכיר את ה"חווה" ודרש לשלוח נציג אחר לבדיקת הספרים.

הפעם, נשלח נציג אחר, רוסי, שמבלי להבין בערכם של ספרי יהדות, נתן מיד את אישורו להוצאתם.

הרבי נשאר ברוסיה עד אחרי סוכות.

לזכות

החיילת בצבאות ה' מנוחה שפרה בת מרת רחל ולזכות הוריה וזקניה שיחיו

מסימני הגאולה: "אותה מדינה שלחמה נגד פעולותיו של נשיא דורנו מארחת ומכבדת את תלמידיו ושלוחיו"

"דובר כמה פעמים בתקופה האחרונה שלפי כל הסימנים נמצאים אנו ב"שנה שמלך המשיח יתגלה בו". . . ה"פלא" שמתרחש בימים אלה ממש: כינוס אנ"ש והשלוחים שיחיו במדינת רוסיה, שהתכנסו מכו"כ מקומות (גם משאר מדינות שבעולם) בעיירה ליובאוויטש, . . . ונוסף לזה מתכנסים בעיר הבירה דכל המדינה - מאסקווא, כדי להתייעץ ולהתדבר יחדיו . . . ולקבל החלטות טובות להוסיף ביתר שאת וביתר עוז בהפצת התורה והיהדות והפצת המעיינות חוצה בכל המדינה ובכל העולם כולו. . .

שמאורע זה הוא ענין של "נפלאות", שאותה מדינה שלחמה נגד פעולותיו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בהפצת התורה והמעיינות חוצה, מארחת ומכבדת את תלמידיו ושלוחיו וההולכים בדרכיו ואורחותיו בהפצת התורה והמעיינות חוצה - ש"נפלאות" אלו שכבר ראו בפועל מעוררים ומדגישים שתיכף ומיד רואים הפלא הכי גדול - גאולה האמיתית והשלימה. . .

ש"פ ואתחנן ה'תנש"א

מגאולת י"ב תמוז - להכנה הכי אחרונה לביאת משיח צדקנו

... בדורנו זה נתגלה בחודש תמוז ענין של (שמחה ו)גאולה - גאולת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בי"ב-י"ג תמוז... וכדברי בעל השמחה והגאולה במכתבו הידוע ש"לא אותי בלבד גאל הקב"ה בי"ב תמוז, כי אם גם את כל מחבבי תורתנו הק', שומרי מצוה, וגם את אשר בשם ישראל יכונה, גאולה דכל בני, הקשורה גם עם הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו "כיון דשם גאולה עלה", ובפרט עי"ז התחיל שלימות הענין דיפוצו מעיינותיך חוצה גם בחצי כדור התחתון, ובאופן שממנו מתפשטים המעיינות בכל קצווי תבל, שזוהי הכנה הכי אחרונה לביאת משיח צדקנו."

משיחת קודש ש"פ בלק תנש"א, אות ז'

מוקדש לזכות

כ"ק אדוננו מורנו ורבינו
מלך המשיח שליט"א

מוגש ע"י

התאחדות החסידים לקבלת פני משיח
ת.ד. 2025 כפר חב"ד טלפקט: 03-9604770
דוא"ל: hisachdus@chabad.co.il